

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Catholicon

Johannes <lanuensis>

[Mainz], 1460

G

[urn:nbn:de:bsz:31-83366](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-83366)

futuꝝ de sum es est tūc est eius p̄cipiū. ut sum
futurus ep̄s. i. eo ep̄s. Si autē exponat̄ p̄ fu
tuꝝ de ho sis fit est p̄cipiū de ho sis. ut ego suꝝ
futurus miles. i. hā miles. Hec nota q̄ generalis
regula tradita est a p̄s. Quemcūq̄ casum regit in
dicatiuus et quilibet modus eius gerundiū supi
nū p̄cipiū quod ab eo dūdit. sed p̄s non ponit
exemplū nisi de obliquis. Et ideo dubitat̄ de nō
utū regat̄ ab infiniō gerundiō supino p̄cipiō
et uidet̄ q̄ sic. q̄ sicut bene dī. ego sum miles ul
ep̄s. ita bene dī. ego uolo esse miles ul ep̄s. ue
nio causa fieri miles. uado factū miles. sum fac
turus miles. et huiusmodi. Ad p̄dē dīco q̄ re
gula p̄s intelligit̄ de obliquis tantū et nō de no
minatō. unde impossibile ē q̄ gerundiū infiniūs
et supinū regant nō. Vnde cū dī. tu es futurus
ep̄s. futurus constructū cū ep̄s p̄ determinatio
nem. h̄ non p̄ regimen. q̄ qualis casus p̄cedit ta
lis debet sequi. ut suꝝ futurus ep̄s. misereor ho
minis futuri ep̄s. p̄o homini futuro ep̄s. p̄o
po. uideo hominē futuru ep̄m. gaudeo hominē fu
turo ep̄o. Sed de utō dubitatur. utū sit dicendum
o homo futuru ep̄s. uel ep̄s. Dico q̄ debz se
qui utis. unde dicendū. o homo futuru ep̄s
non ep̄s. licet quidā contrariū dicant. Similiter
cū dī. uolo esse bonus ul miles. bonus constructū
tur cū esse p̄ determinatiōnem. cū uolo p̄ regimē
Et euocat̄ ab hoc ūbo uolo. mediante hoc infi
nitō esse. si ego dicam bonus. nichil est. quia h̄
ūbum uolo habet itam vim mediante infiniō.
quā non habet p̄ se. vñ cū dico. uolo esse bonus
hoc totū. uolo esse bonus. ponit̄ loco unius acu
satiui. De hoc ec̄ā sup̄ dixi in iij p̄e ubi egi de
allotheca. fm̄ p̄s in e de euocatiōe. Et scias q̄ fu
tuꝝ tribus modis p̄onūciatur. ut dicā in somniū
uide ec̄ā in gallis. in astrum et in demon.

Futurum penultima correpta est sup̄ de futuro
Aput Latinos nullius sillē
est terminalis. nisi cū loco
b ul d ponit̄. ut in ad uel
sub ul ob p̄pōne. ut agger
suggero oggannio.

Gabaon fuit quedāz ciui
tas. unde h̄ et h̄ gabaonita
re patrium. et eadez ciuitas
gabaā dī. Et acuit̄ in fine.

Gabelus h̄ p̄p̄m nomen cuius
dī uiri p̄dē penultimam. Vnde in auroza dicit̄
Angelus implet opus iam q̄ gabelus adest.

Gabriel hebraice in nā lingua interpretat̄ forti
tudo dei. ubi enim potentia diuina uel fortitudo
manifestat̄ gabriel mittitur. vñ cū dñs erat nas
citurus et triumphaturus de mundo et dyabolo
ad manā gabriel missus ē ut illū annūciaret qui
ad debellandas aereas p̄tes humilis uenire dig
natus est. Et scias q̄ iure archangelus gabriel su
mus inter archangelos qui appuit marie appuit
ioseph et zachane et pastoribus. unde orige trac
tans illud mathei ij. Angelus domini appuit in
sompnis ioseph dicit. Quis angelus. Et respon
dit ille. Ip̄e qui ad manā destinatus fuerat gab
el uenit annūciare ei qui ad zachariā in templo
locutus est. qui et ioseph paulo sup̄ius est uisus
Ip̄e et nūc p̄ sompniū ostendit se ioseph sanctus
angelus gabriel. Ip̄s enim iniunctum fuerat et cō
mendatur generatiōnis dñice sac̄mentū. p̄p̄rea

et digne gabriel appellatus est qui interpretat̄ for
titudō dei. illius namq̄ incarnatiōis sac̄mentum
commendatur habebat. qui ueniebat ad debellan
das aereas p̄tes. Iste ec̄ā angelus ad illos bñ
uigilantes pastores uenit et dñi generatiōnez est
tem nūciat̄. Angelus inquit dñi stetit iuxta il
Gaddis ino ge neu dī. Los. et p̄dē p̄n̄l geniū
uitas est in hispania. Et cor̄ p̄n̄l genitui. et desi
nit in ir correptam. Et scribitur per geminum d
Gades dis se ge. uiras est. et gades dis insula
ē in fine hispanie. que diuinit̄ europā ab africa.
in qua herculis colūne inferuntur. que de nomine
insule gades dōe sunt. Et inde cireni maris faucibz
oceanū estus imittit̄. et est a continente terra ex
x passibus diuisa quam cñj a rubro mari p̄fec
ti occupantes in lingua sua gadem. i. uā septam
uocauerunt. q̄ circūcepta sit mari. Et nota q̄ co
lūne quecūq̄ sunt posite a uiris fortibus in eo lo
co ultra que subiugare non poterunt generaliter
dicuntur gades a gadibus hercul. ul q̄ q̄ p̄ sepe
Gaius gaj gajo p̄p̄z. Et termino posite sunt
nomen cuiusdā uiri bisyllabū ē. q̄ ē duplex cō
sonans quando ponit̄ inter duas uocales. sed in
utō ē monosyllabū seꝝ gaj. et est ibi consonans
De hoc plenus dixi in rezia p̄e ubi egi de for
Gala gce latine lac. Cū uero uñ secūde dicit̄
Galatha the cōmunis generis nomen populi.
ad quem scripsit paulus. Et dī a galus. Item ga
lartha ē gentile nomen. uis in gallogrecis. et cor̄
p̄n̄l galatha. Vnde in aur̄ dī. In p̄e galathas
Galathia gala. Cū uero uñ secūde dicit̄
thie. prouincia galathay. Et dicitur a galathia
Galathie. a gala hec galathie au. delicia lau
tie. seꝝ ubi delicia. p̄p̄e ex lacte et inestimis fac
ti. Vnde galicisus cosa ciosum id est deliciasus.
Galaxias xie p̄n̄l acuta. Et dī a gala quod est
lac. et xios quod est circulus. Inde h̄ galaxias ul
galaxia xie. lacteus circulus. qui uulgo dī uia
sancti iacobi. Et scias q̄ galaxia que idem est q̄
uia lactea siue alba ul lacteus circulus. nichil ali
ud ē nisi multe p̄e stelle quasi contigie in illo
loco orbis in quibus diffundit̄ lumen solis. Et i
deo uidetur circulus albescentis quasi fumus.
Galbanū. a gala greco dī h̄ galbanū ni. genus
pigmenti. ul succus et lac ferule Vñ h̄ galbanū.
quidā color inde factus. Et hinc galbanus a um
et h̄ galbanū quoddā genus uestiū dicit̄ a galba
neo colore q̄ ē sublimidus et subalbus cū pallore
Et ē neu ge. Vnde luc in ix. Dic ebulū it̄net pē
grina q̄ galbana sudant. Inuenit̄ tamen in mas
ge. Ec̄ā xxiiij. Quasi galbanus non incisus. et ut
dicit̄ pap. Galbanū est sp̄s multis apra medica
Galea. a galeron dī h̄ galea lee. i. Cū uero uñ
cassis. h̄ cassis ē de ferro et militū. galea ex corio
et peditū est. Vnde h̄ galear aris. i. galea. et gale
atus ra tū. qui galeā habet. Et cor̄ p̄n̄l. Inuenit̄
ec̄ā h̄ galea e genus nauigij. et tūc p̄dē p̄n̄l. Vñ
uñ. Anno caput galea. pelagus p̄curro galea.
Galeo as galeare dī a galea p̄ casside. Et ē ga
leare galea armare. Et componit̄ degaleo as gale
a spoliare et decorare. Et ē galeo actū cū omni
Galeron gce lūe conū Cū uero uñ
Galerus. a galeron h̄ galenus ri. et h̄ galorum.
ri. et h̄ galenū. in eodem sensu. i. pilleū ex corio
et p̄p̄e ex pelle cese hostie factū. unde galoratus
ra tū. i. galeū habens ul galero ornatus. Et p̄dē

penf. Vnde stat thebaicos. Obnubit q̄ comas et
tempat astra galero. Et in doctrinali dicitur. Ex
hoc austenus producit atq̄ galenus.

Galicia. a gala quod est lac h̄ galicia cie. quia
gignit homines candidiores reliquis hispanie po
pulis. vñ galicianus a ū gentile. h̄j galicani greci
origine sibi afferunt vnde et naturali ingenio cal

Galilea. a gala d̄r h̄ galilea lee. regio pa
lestine. sic d̄cā. q̄ gignit candidiores homines q̄
alia regio palestrine. Et h̄nc galileus a um. galile
us interpretat̄ uolubilis. vnde sepe inuenit̄ galilei
sunt. i. uolubiles. Et ē duplex galilea scilz̄ superior
et inferior. terra optima et ferax. Et cor̄ p̄mam

Vñ in auroa d̄r. Dic tantā terram galileam pa
Galla. a gala lac d̄r h̄ galla le in **C**e beauit
strumentū cerdonū quo coria purgant̄ et dealbā
tur. Galla eadē d̄r quodā herba et fructus quer
cū vnde fit quasi puluis ad apranda coria. qui
similiter galla uocant̄. Galla eadē fuit nomen cu
iusdam mulieris. Et a galla dicitur h̄ gallarius

rij. i. cerdo qui in galla opatur. Et adiectiue dedi
natus gallanus ul̄ gallicanus ria rium quod pu
tinet ad gallam. Et scribitur per geminum l.

Galligallus fluuius est frigie de quo homines
potantes reddunt̄ insani et ebrii. Vnde sac̄dotes
cibeles dicti sunt galli. ab illo fluuio ubi colit̄ ci
bele. de quo potantes in sacrificio nimietate furo
ris agitabant̄ quasi vini nimietate. ul̄ dicti sunt
galli quasi gallinarii. quia castrati sunt. Et p̄ com
positionem archigallus h̄ archipresbiter. et quasi
princeps gallorum. uide in gallus.

Gallia in gallus exponitur.
Galliacus ca cum. i. gallicus p̄nt̄ cor̄ de gallia.
Gallicantus in gallionium exponitur.

Gallicanus na nū p̄nt̄ pro d̄ in gallus exponit̄
Galliciniū. gallus componit̄ cū cano ul̄ cātus
et d̄r h̄ gallicinium nij. et hic gallicantus us ui in
eodem sensu. scz̄ cantus galli. vñ et quodā p̄f noc
tis d̄r galliciniū ul̄ gallicantus. a cantu galli. ui

Gallina a gallus d̄r h̄ galli **C**e in crepusculū
na ne. tā p̄ uxore galli q̄ p̄ quodā signo celesti

Gallinacius. a gallina d̄r gallinacius ca cum
quod ad gallinā ptinet. gallinacius eē d̄r gallus
qui uocem et formā galline exprimit. Gallinacius
eadē capus ul̄ capo. q̄ quasi gallina ē. Vñ gal
linacos dicimus imbelles et molles siue uxoreos
homines. Et scias q̄ gallus gallinacius d̄r qui q̄
gallina nutrit pullos. q̄ mulieres solent ei de plu
mare uentrem et fricare cū uertice. qui taliter uiti
catus libentissime cubat sup pullos. et nutrit eos
sicut mater. et gratulat̄ sicut gallina. Item gallus
gallinacius repro obo dat signum uocis galline

Gallinella le diminutiuum parua gallina.
Gallinula le diminutiuum parua gallina.

Galbo onis p̄p̄m nomen uini. de quo habetur
actuum xvij. Et pro d̄ penultimam in obliquis.

Gallogrecus ca cū a gallo et grecus componit̄
gallogreci idem sunt qui et galatbe. Et h̄ et hec
gallogrecia cie. eadem regio que et galacia. siquid
olim galli in auxiliū a rege bitinie euocati regnū
cū eo pacta uictoria diuiserūt. sic q̄ de eisdem q̄
dis admixti p̄mū gallogreci dicti sunt. et eorū re
gio gallogrecia nūc ex antiquo nomine gallozū
galatbe d̄r. et eorū regio galacia. Et hinc gallo
grecus ca cū. et h̄ et h̄ galata te. et p̄nt̄ pro d̄ gal
Gallulus h̄ dimi. puus gallus. **C**logrecus

Gallus h̄ quasi castrus a castro ras. q̄ inter a
aues hec sola castratur. **E**t ut dicit gḡ. Gallus
cū iam eadem cantus parat̄ p̄s alas excutit et se
menipsum feriens cantū uigilantiorem reddit. q̄
nimis necesse ē ut h̄j qui ūba sancte p̄dicacōnis
mouent prius studio bone actionis euigilent ne
in semetipso torpentes ope alios excitent uoce.

Pusse q̄ sublimia sc̄a excutiant et tūc ad h̄i uiuē
dū alios sollicitos reddant. et anteq̄ ūba exor
tationis insonent omne quod locuturi sunt open
bus dament. Item a galla greco d̄r gallus la luy
tam pro gente q̄ pro homine illius gentis. dicit̄
sunt galli a candore corporis. sm̄ enim diuinitatem
celi et facies hominū et coloris et corporū qualita
tes et animorū diuinitates. exūt. Et hinc romanos
gnes gaios leues afros ūspelles gallos natura
feroces et actiores ingenio uidemus. Quod natu
ra dimatū facit. sicut iniquā non necessitate. sed q̄
dam inclinacōne. ul̄ dispositione. Vnde inuenitur
apud autores q̄ predcā gentiū nomina designat̄
pprietas predcās. ut ille est afer quasi malignus
et ūspellis. sm̄ huq̄. Iero. autē sup epl̄m ad ga
lathas sic dicit. Vnaqueq̄ prouincia suas habet
pprietas. Cretenfes semp̄ m̄daces malas bestias
uentres pigros uē ab epimenid̄ p̄era d̄c̄s apl̄s
comprobat uanos mauros. et feroces dalmatas
latinus pulsar̄ historicus timidos. frigal̄ om̄s poete
laccant. Athenis expeditioza nasci ingenia p̄bi
gloriantur. Grecos leues et apud cel̄arem sugillat̄
tulhus. ip̄m isrl̄ graui corde et dura ceruice om̄s
scripture arguit. In hūc modū arbitror et apl̄m
galatbas regionis sue pprietas pulsare. o insensati
galatbe. In originali eē d̄c̄ Iero sup iaiam. q̄
om̄s historie referunt romanorū et iudeorū gene
nichil fuisse auanus. Ad predcōm̄ declaracōne no
ta q̄ elcō aie multū inclinā ex complexione cor
pis. vñ eē medici iudicant aliq̄m esse triste ul̄ in
uidū ul̄ lasciuū ul̄ aliq̄ huius iudicia aut̄ h̄ fre
quenter uera sunt. eo q̄ in pluribus racō passio
nibus succumbit et ab eis deducatur quibus non ē
necessitate. eo q̄ ratio impemū sup passiones ha
bet. de hoc supra dixi in astrum. **A** gallus tenuit̄
tur h̄ gallia lie regio eorū. Et sunt tres gallie sc̄
romata rogata bricata. Gallia comata ē lōbar
dia sc̄ ab alpiibus usq̄ ad rubitonem. Gallia ru
gata ē ab alpiibus usq̄ ad mare britannicū. Gal
lia bricata que reno adiacet ut ps burgundie lo
thoringia. standia colonia terra lingonienisū. et
quodā alie regiones continēt in gallia bricata.

Et hinc gallus la lum gentile. et gallicanus na nū
pprie tamen gallus qui in gallia natus ē. Galli
cus ex gallia latus. Gallicanus qui ex gallia ali
quid affert. Et scias q̄ galli gmani sunt thestro
nia. h̄ galli senones sunt franci. Pap̄ autē sic dicit̄.
Gallie sunt tres. rogata. i. lombardia ad morem
romanorū. comata. i. burgundia. bricata. i. thes
tonia a longis braciis. uide supra in galli. Nota ū
sus. Sunt populi galli tenebris dant canica galli

Gallus aius populus fluuius hact̄ q̄ sac̄dos. ui
Gamaliel interpretatur retribu **C**e in petrus
tio dei. Et acutur in fine.

Gamma. **C** litera apud grecos apud nos ualy g
amo grece nubo latine. Et ind̄ gamos. i. nup
te ul̄ uxor ul̄ mulier. Inde monogamus vni
mus bigamus trigamus quadrigamus penthaga
mus sexagamus. scz̄ qui ul̄ que vni ul̄ duobz̄ ul̄

tribus uel quatuor uel sex nupsit. Et inde h̄ mono
Ganezia. a gane (gamia unigamia. et cor̄ ga
a quod ē leccacitas d̄ h̄ ganeana rie. i. cabna. q̄
ibi multa inutilia ganniūt. et h̄ ganearius rij. i.
cabernarius. et h̄ ganeana. i. cabnaria. a ganeū
Ganco onis mas ge. i. leccator in ganeo. et d̄
Ganeū nei. a gannio nis d̄ h̄ ganeū nei. sez lo
cus in terra defossus. ad quem ad ludendum et
scortandū confluebant. h̄ ubiq̄q̄ ē leccacitas ille
locus p̄t dici ganeū. q̄ ibi multa inutilia ganni
unt. et hinc h̄ ganea nec leccacitas que in ganeo
fit. Et inueniūt q̄q̄q̄ ganea pro purana. h̄ hoc fit
p̄pter exp̄sionem leccacitatis. A ganea deriuatur
hic ganeus ganei id est luxuriosus leccator.

Ganges gis mas ge quidaz fluius qui exiens
de paradiso p̄git ad regiones indie. h̄ et phison d̄
id ē caterua. q̄ decem magnis fluminibus sibi ad
iūctis implet̄ et efficit̄ vnus. vñ d̄ ganges a gā

Gannio nis iui ire (gannus qui fuit rex indie
id ē intendere uel nutrire latitare. irridere. uulpiū ē
hoc enī ap̄rie agunt vulpes vna gannit. alia og
gannit. Et translative transfer̄ ad homines lecca
tores et leccatrices qui inutiliter multa ganniūt.
maxime cū se puocant ad luxuriā. Gannio com
poniūt cū ob et b̄ mutato i g d̄ oggannio is cont̄
gannitē gannire uel gannire. et poniūt q̄q̄q̄ p̄ r̄ū de
re. q̄q̄q̄ pro stulte loqui. quandoq̄q̄ pro inculcare.
Gannio cū omnibus suis compositis neut̄ ē. In
grec̄ d̄. Dinnit equus. gannit porcus. pipiat quo
q̄ nisus. frendit ap̄ vulpes og gannit nudis asel
lus. h̄ uide q̄ nudis p̄mā cor̄ licet hic producatuz

Garamas mantis mas ge quidā rex fuit apol
linis filius. vñ d̄ garama me quoddā oppidū
quod ille in africa cōdidit et ex suo nomine ap
pellauit garamā. Et hinc h̄ et h̄ garamas n̄ q̄dā
p̄lus africa locū illū inhabitans. Vñ luc̄. Quā

Garganus mons a (nudi gargamantes arant
pulie penul̄ prod̄. h̄ pro homine cor̄. Vñ uisus.
Mons ē garganus. sed garganus incola montis.

Garrus is ire. et ē garrire uobosari. gaudere. blan
dire. iocari. p̄p̄e tamen ē multa ūba dicere. sord
de loq̄ Ille enī garrit q̄ multa ūba dicit. aut q̄ for
dige loq̄. h̄ ille loq̄ q̄ recte et tempate dicit. gar
rio componiūt agarrio ris. i. ualde uel iuxta gar
rire. uel cū garriente garrire. Congarrio ris. i. siml̄
garrire. Degarrio ris. i. ualde garrire. a garritu ces
sam. Progarrio ris p̄ alijs garrire. Oggarrio ris.
contra garrire. Regarrio ris iteū garrire. Suggar
rio ris. i. post uel partim garrire. Garrio et eius
composita neut̄ sunt. Et geminant r. A garrio h̄
garritus tus tui penultima prod̄. Et a garrio mu
tato io in uo d̄ garzulo uerbum diminutiuum.

Garrulus la lum d̄ quasi graculus. et d̄ ap̄rie
garrulus qui uulgo uobosus appellatur accedente
loncia. nec uolens nec ualens tacere. et ē sumptū
nomen a graculis auibus. q̄ importuna loquaci
tate semp̄ strepunt nec vnq̄ quiescunt. vñ d̄ hec
garrulitas garrulitatis. uerbositas uel leticia.

Garrulo in garrio est.

Gauata. a cauo uas d̄ h̄ gauata te uas escar̄
quasi cauata ḡ posita p̄ c. et differt a conca quia
Gaudeo es h̄ cauata illa concaua. et p̄d̄ ua
gauisus sum ūbum neutropassiuū. Et sunt quicq̄
que continentur in hijs ūsibus. Quinq̄ puer nu
mero neutropassiuā tibi do. Gaudeo cū soleo fio;
simul audeo fido. Et facit supinū gauisum. debet

tamen facere gauisum. sicut audeo ausum. q̄a for
matur supinū a p̄ma p̄sona p̄ntis indicatiui deo
mutata in sum. ut audeo ausum. uideo uisum. ar
deo ausum. Gaudeo etiā post u sumpsit. eupho
nio causa. et sic facit gauisum ut dicit p̄o. In doc
trinali dicitur. Gaudeo gauisuz prebet uult regu
la gauisum. Et constituitur gaudeo cū ablatō sine
p̄p̄one. ut gaudeo societate tua. bono t̄o. licet a
liquando inueniāt cum p̄p̄ositione. A gaudeo h̄ et
hec et h̄ gaudens tis. et gauisus sa sum. et gauisu
rus ra rum omnia eius p̄ticipia. Item a gaudeo
h̄ gaudiū dij. Et ē fm̄ p̄p̄ gaudiū leticia animi
exultacō ūo ūborū sine membroz. uide in letus et

Gausape pis ge neu. i. mantle. et in (in spec
uenitur p̄ quodam genē pallij. Et cū deberet re
gulariter facere ablatū in frequens usus habet
ut faciat in e tantum. Et ab isto ablatō fit plura
le gauisapa. Nam a gauisapi gauisapia deberet esse
et non gauisapa fm̄ huḡ. Pr̄f. autē in iij li sic di
cit. Antiquissimi et h̄ gauisapes. et h̄ gauisapa. et
h̄ gauisape. et plura le neutri h̄ gauisapa q̄si a no
minacō h̄ gauisapiū p̄tulisse inueniūtur. Item in
eodem. Gauisape facit ablatū in e. Graec̄ in ij ser
monū. Gauisape purpureo mensam presit et alē.

Vñ d̄ plus quasi in e tantū desinente supradicti
nominis ablatō. gauisapa dixit pluralem nō gau
isapia. Jam damides regū iam lura gauisapa cap
tis. Seneca ouid sequens. gauisapa si sumpsit gau
isapa sumpta p̄bet. Gr̄is autē plura l̄ facit gauis
pum. forma ē enī ab hoc ablatō gauisape e in um
sicut nucē nucū. fuzfure fuzfuz. Otis facit gauis
a

Gaza ze fe ge lingua p̄sar̄ dicitur di (pibus.
uñe thezaunio. vñ d̄ gazetū ti. i. gazay reposiro
riū. quod et p̄ ipsa gaza poniūt. et hec gaza gaze
quedam auiras palestine. quia ibi cambises rex
p̄sarum thezauros suos posuit cū bellum egipcijs
intulisset. vñ d̄ gazetū ti. i. vinū in de latuz. Et sci
as q̄ gaza prod̄ p̄mam p̄one. q̄ ē est duplex cō
sonans. Vñ d̄ uiciosum ē illud. Condite gaza po
lo sacros uacuare gazay. tamen uocalis ante ē in
fine p̄cedentis dōn̄is inueniūt breuiari. Vñ d̄ iune
nalis. Si tibi zelotipe referent̄ scrinia methe. Sed
p̄strianus hoc non recipit nec commendat.

Gazetum in gaza exponitur.

Gazophilacū. gaza componiūt cū philaxe q̄d ē
fuare et d̄ h̄ gazophilacū cij arca locus ubi cō
munis census reponebat̄ uel ubi in templo colli
gunt̄ ea que in usus indigentū paupez referunt̄
tur h̄ huḡ. In historijs autē sup̄ euangeliū dicit̄
q̄ gazophilacū erat arca desup̄ foramen habēs
posita ad dexteram ingredientibus contra altare
in qua mittebat̄ pecunia offerentiū ad saratecta
templi instauranda et seruabat̄ In ezechiele autē

Gazophilaca dicitur cellule p̄ue ubi thezauri re
ponunt̄ur.

Gazophilax is uel gazophilagis (condūtur.
utq̄q̄ enī inueniūt mas ge d̄ a gazophilacium
Vñ d̄ iosephus non p̄misit ut quando opus ess̄
a gazophilage peteret̄ eisdem pontificē hismahe
lem et ezechiam gazophilacez. Et d̄ gazophilax
qui p̄est gazophilacō uel custodit uel seruat illud.
Et cor̄ penultima in n̄o. h̄ in genitō eam prod̄.

Gazula gazule diminutiuum parua gaza.
Grece latine d̄ terra. vñ d̄ geon fluius
de paradiso exiens. et uniuersam ethiopiā con
gens. d̄cis sic. q̄ incremento sue inundacōnis ter
ram egip̄i irrigat. hic apud egip̄cios nilus uoca

tur. ppter simū quem trahit qui efficit fecundita-
tem. unde et nilus quasi nilon. i. limum trahens
Nam antea nilus latine melo dicebat. Et scribit
geon p e non p. s. hug et papiam. et yf xij li
et hy ubi agit de fluminibus. Unde patet qd gen
ij et eedl xxiiij. dicendū est geon non gion. Gion
enim ē quidam locus in quo inunctus ē salomō.
in regem. de quo habet in iij li reg c j. Et impo-
suerit inquit salomones sup mulā regis dauid et
adduxerūt eum in gion. sumpsit qd sadoch cornu
olei de tabernaculo et vixit salomonem.

Gedon interpretatur expimentū iniquitatis. eo-
rum. frequentibus enī documentis informatus ē
quasi p̄sagio contra hostes uictoriā futuram ex-
periretur. Ex quo futuro expimento etymolo-
giā nominis sumpsit. Et declinat h̄ gedon. Du-
ius gedonis. Et prod penultimam genitui. unde
in aurora dicitur. Angelus accedit cum gedone
loquens. Et acuitur ultima in nominatiuo.

Gehenna uide in gehennon.
Gehennon. ge componit cū hennon quod fuit
nomen cuiusdā hominis ppum. et dicitur gehennon
seu uallis quidā iuxta iherosolymam qui fuit filius hen-
nō. Et inde dicitur gehennon quasi terra hennon.
ul filius eius. Et fuit hec uallis olim consecrata
ydolīs et scelere ydolatrie plena. et repleta cadau-
ribus mortuorū. ibi enī hebrei filios suos immola-
bant demonibus. Unde dicitur gehenna quasi lo-
cus ignis et sulphuris. infernus ul pena inferni.
futuri enī supplicij locus ubi peccatores sunt cru-
candi predicti loci uocabulo designat. s. hug. Je-
ronimus enī dicit dicitur gehenna a ualle ydolis
consecrata iuxta iherosolymam traxisse putant. que reple-
ta ē olim cadaueribus mortuorū. quā iohannes con-
taminasse legit. iij reg c xxij. b. Et hac simili-
tudine trahitur ad infernum. in quo sunt mortui.

Gela. a gelu dicitur hec. s. sempiterni. uide in racha
gela le flumens sicilie. qd frigidus. unde quedam
ciuitas dicta est gela. et hinc gelens gelea geleū.

Gelidū dicitur. i. gelu cadens. componit a gelu
gelima. a genu et ligo et manu cō. Et cado is
ponitur hec gelima gelime id est iuxta uel cona-
segeris. quia cum manu ligatur super genu.

Gello as aui. i. stringit terraz gelu. ppe. et dicitur a ge-
lu. Et componit aggelo as ualde ul iuxta gelare
Item congelo as simul gelare. Item degelo as. i.
ualde gelare. et a gelu remouere. Item regelo las
Et ab istis inchoant. congelaſco gelaſco. rē. Gelo
et eius composita omnia sunt actiua. licet inueni-
antur quōq; in absoluta et passiva significatione.
ut terra gelat. i. gelatur. Et cor hanc sillabam ge
Unde ouid in xj metha. Congelat et patulos ut
erat induat hiatos. Item luca in iij. Nec pallas

Gelonus ni qd. s. spectare p̄t uultus qd gelassent
dam pplis. qd sit frigidē zone. p̄pinquus. Et dicitur a
Gelos grece latine dicitur r̄sus.

Gelu. ge. i. terra componit cū ligo et dicitur h̄ gelu
indecl. in singulari. s. gelua geluū in plurali quia
omne nomen quare declinationis desinens in u ē
indeclinabile in singulari numero. ut ueni gelu et
cornu. et dicitur sic qd ligat. i. stringit terram. unde ge-
lous da dū. Et comparatur dior issimus. unde ge-
lōe dius me adūbiū. et h̄ geliditas r̄tis. Et cor
ge. Quid epy. Qd qd micat gelido passis uisā polo
Gembundus da dū. i. similibus gementi. uel qui

facile gemit. Et tenuatur a gemo gemis.

Gemelliga re penultima correpta que geminos
parit. Et componit a gemellus et pio ul pariens
Gemellus uide in geminus.

Gemineus nea neum uide in geminus.

Gemino. a geminus dicitur gemino nas. i. duplam
Et componit congeminio as. Et ē actiū gemino
cum omnibus suis compositis Et corripit mi.

Geminus. a gigno is dicitur geminus a u. i. duplex
vñ gemini dicitur duo filii nati. et si tñ duo filii nati
dicitur gemini s. et plures. De geminis vno abotio
alter qui legitime fuit natus uolpiscus appellatus
Gemini enī quōq; dicitur pares similes. equales.
Unde gemellus la lū dimi. Item beniamin qui u
traq; manu eque utebat. p dextera dicitur ē gemi-
nus et eius filij geminei. unde reg ij li c xx. Vir
gemineus. Et uidet qd deberet dici geminus. ita
q̄ f̄ esset in p̄nl sillaba s. usul non obfiteret. qd
cōmunitur dicitur gemineus p. e. uide in beniamin.

Dic nota qd in p̄mo reg c ix dicit saul. Numquid
non filius gemini ego sum. de minima tribu isrl.
et cognacō mea nouissima inter omnes familias
de tribu beniamin Item iudicū c vj. Similiter re-
spondit gedon angelo dicenti ei. uade in hac for-
titudine tua et liberabis isrl de manu madian et
ce familia infima ē in manasse. et ego minimus
in domo patris mei.

Nota hic duplicem opini-
onem. Quidā dicit qd geminus fuit quidā uilis
simus in tribu beniamin qui sepe legitur improp-
ratus fuisse posteris suis et de illo fuit saul. ut di-
citur. Sed iosephus dicit contrariū. Dicit enī qd
nobilis fuit et potens et saul stronius. et h̄ ma-
gis credimus. Unde dicimus sicut hebrei dicunt
q̄ ben in hebreo idem ē quod filius. Iamyn idem
ē qd gemini. et interpretatur dextera idem ē ergo
beniamin quod ē filius gemini et eoniso. ē er-
go sensus huius quod dicitur h̄. Numquid non filius
gemini ego sum. i. de tribu beniamin. que mini-
ma erat. quia fere destructa fuit ppter uxores le-
uite. ut legitur iudicū xx. unde subiūgit de minima
tribu isrl. ul forte hoc dixit ex humilitate. ut in
fra ad cor xv. Ego sum minimus ap̄lorū qui nō
sum dignus uocari ap̄tus.

Gemisco as in gemo
Gemma. a gummi dicitur h̄ gemma me. s. mis uide
quasi gumma. quia instar gummi tranlucet. et
scribit p̄ geminū m. unde patet qd prod p̄m. vñ
ouis epy. Nec p̄ciū stupri gemmas auz qd popo-
d. et in gematus ta tū gemis abūdois. et compa-
Gemmo mas. a gemma dicitur gemmo mas manu
id est resplendere. Item gemmare. i. gemmis oma-
re. Et componit congemmo as. degemmo as. i.
ualde ul deorsum gemmare. ul gemmas auferre
Gemmo as. i. degemmare. Ingemo as. Regem-
mo as. Gemare pro gemis ornare actiū est. et cō-
posita ab eo fm hanc significationem actiua sūt.
Sed gemmare pro resplendere neutrum est.

Gemmosus. a gemma dicitur gemmosus a vñ ple-
nus gemmis. ul pulcher. Et comparatur. vñ gemo
se suis sine adūbiū. et hec gemmositas stratis.

Gemmula mule diminutiuum parua gemma.
Gemo is ui itū. Unde h̄ gemitus tus. et gemen-
dus da dū dignus gemit. ḡg. Quisquis talis ē ge-
mendus ē. qd non gemit. Et gembundus da dū
Gemo componit congemo is. i. simul gemo. In
gemo is. i. ualde ul intus gemē. Proximo is d̄ ē
p̄cul gemo. ul palā gemo. Item regemo mis. i.

reuz gemo. Et ab omnibus istis inchoa. gemisco
congemisco. ingemisco. pgemisco. regemisco. Ge
mo et eius composita sunt neutra. Et faciunt pre
teritū in mui. et sup in mitū. Et cor hanc sillabā
ge. vnde aurora in leuitico. Suspirando gemat. et
cor ad alta leuet. Item vind. Sub dño deo caucē
Gena. a genos dicitur hē gena ne. lo. **G**ēna gemit
cus lacrimarū. ul inferior ps oculorū. illa ps uul
tus que ē inter malas et auriculas vñ barba in
choat. sic dicta quia ibi barba gigni incipiat. **G**e
na etiā dicitur palpebra. Vnde terent. Hodie nō com
pōssi genas. Et cor ge. Quid epy v. Et secui madi
das lingue rigente genas. Item in auroa. Et ste
riles habuit et sine flore genas. **G**alogus.
Genealogia. gie acuit penultimā. uide in gene
alogus. **G**enealogus. i. generacō componit cū
logos et dicitur genealogus qm gum de genesi loqns
sicut matheus. vñ hē genealogia gie. i. gnatio ul
sempo de genere. ul linea generacōnis. et acuit gi
Genearcha. **G**eneis quod ē genera. Et cor lo
tio componit cū archos princeps et dicitur hē et hē ge
nearcha id est princeps uel caput totius generis
Generi ro. i. maritus filie. dicitur a genecho quod ē
mulier. quia p mulierem habet. uel a genus. qm
propter augmentandum genus aseruitur.
Generalis. a genus dicitur hē et hē generalis et hē le.
id est vniuersalis. Et comparat alior simus. vñ ge
neraliter huius me. et hē generalitas tatis. i. vniuersa
litas. Nomen etiā generale dicitur qd in diuisas
Generatim. i. per. **G**ēs pē diuidi. ut al arbor
singula genera distribuit. adiubiū. Et dicitur a genus
Genero. a genus dicitur genero as. Et componit cō
genero as. i. simul generare. Item de genero as. i.
deorsum esse ul fieri a genē. scz esse ul fieri de ge
nerem. ul degenerare ē de genē exire peccando ma
lis moribus. Itē regenero as. i. iterū gnare. qd fit
p baptisū. Et ē actiō genero cū omnibz suis cō
positis. preter degenero degeneras quod ē neutz
p esse ul fieri degenerem. Et cor ge. Luc in vj. de
generos trepidant animi peiora qd uisunt. Et dif
ferit generare a gignē. ut patet in hē uisū. femina
sola parit. generat uir. gignit uerz. Et nota qd
generare ponus tractū ē a genere qd genus a ge
nerando. qd pns oportet genus esse in animali qd
ipm generet. Sed p causam uoluit p effectū pba
re. cū dixit genus dicitur a generando. quod nō intel
ligitur tamq a sua cā. sed tamq ab effectū. a genē
eni puenit effectū generacōnis. Causatiue aut et
recte genus dicitur a genos quod ē natura. Et inō ge
neis. Et scias qd generatio est exitus a non esse
in esse. Corruptio uero ē pgressus ab esse ad nō eē
Et formatur generacō ab hoc gō generati addi
ta o. Et inuenit quadruplex generacō. qd ut dicit
anibelmus. Deus quatuor modis hominē fecit.
scz sine uiro et femina. sicut patet in generacōne
ade. gen ij. Itē de uiro sine femina sicut fuit ge
neracō eue. que ē facta de costa uiri dormientis. si
cut dicam in mulier. Item de uiro et femina. sicut
patet in generacōne seth. et cōmuniter aliorū ho
minū. Item de femina sine uiro sicut fuit in gene
racōne xpi. qui singulariter natus ē de uirgine ma
ria. Hec generatio figurata fuit gen xv. ubi dicitur.
generacōne quarta reuerentē huc. qd scilz in xpi ge
neracōne exules ad patriam celestem reuertuntur.
Generosus sa. sum dicitur a genus. **G** p xpi moitem
et appellat generosus nobilis. boni generis. licet

eniz rustici genus habeant non tamen dñr gene
rosi. soli eniz nobiles solent describē suas genea
logias. Vnde ipsi soli dicuntur habere genus non
rustici. licet genus habeant. vñ et aborigine dñr
quasi sine origine. Et comparat generosior simus
Vnde generose generosius issime aduerbium. et hē
generositas tatis. i. nobilitas. pulchritudo
Genesar in fine acuitur. et ē stagnū siue lacus
in iudea amplissimus. Longitudine centūquadra
ginta extendit stadijs. latitudine xl diffūdit au
ra non uentis hē p seipsuz sibi exercens vnde et ge
nesar quasi generans sibi auram dicitur. qd uidelicz ex
se vndis crispantibus generat auas. Et hoc acci
dit ut fertur. qd ex refluxu iordanis generatur in
hoc stagno uentus ul aura. Lacus etiā predictū dicitur
Geneis hē. se. i. natu. **G** stagnū generareth.
ra ul generacō. Et dicitur a gigno nis fm huc. ul po
tius dicitur fm alios a genos quod ē natura. Inueni
tur etiā hē geneis huius geneis ul geneleos qd
dam liber ueteris testamenti. inde dicitur qd exordi
um mundi ul generacō in eo continetur.
Genestra tre parua arbor et utilis mulieribus.
ppter laneficū quod inde habet fm huc. uel ut
dicit papias. Genestra genus uiguli amarissimi.
Geneth grece mulier dicitur latine.
Generaliacus. a geneis natura dicitur generaliacus
ca cū. i. mathematicus. generaliaci quidam magi
dicitur sunt ppter consideracōnes naturalū diez. qd
geneis hominū p xij signa celi describunt. siderū
qd cusu nascenū mores et actus et euentus pōi
care conant. i. quis quali signo fuerit natus. aut
quem effectū habeat uite qui nascit. hī sunt qd
uulgo mathematico uocant. vnde hē generalicū ci
i. natiuitas. et cor pñl. **G**enerarius in genere
Generū. a genet hē generū rei dicitur pō **G**um est
nūl acuta. scz lupanar ul textrinū. qd ibi conuen
tus feminaz ad meretricandū ul ad opus lanefi
cij exercendū cōueniat. dicitur ergo generū locus u
bi mulieres cōueniūt ad texendū. sicut est textri
nū. ul ad pstitendū sicut ē lupanar. vnde gene
rearius a u dicitur uti ul pelt genero. ul textri i ge
Genialis pñl proō in genus uide. **G**neteo
Geniatas ra tū. i. gētus delcabil. et dicitur a genus
Geniculans penl producta in geniculū ē **G**ni
Geniculor. a genu dicitur geniculor nis. i. genua in
clinare. flexis genibus adorare. vnde geniculatz
adiubiū. Inuenitur etiā geniculo as. Vnde aug in
quodā sermone. Qualis ē iste magnitudinis sup
ne glorie ad cuius pannos angeli excubant. Re
ges tripudiant. sidera obscurant. et senatores sa
Geniculum li di **G**ipientie geniculant. et cor cu
mi puum genu. vnde hē et hē geniculans et hoc re
quod pñnet ad genu. et hē geniculans quodam her
ba que ob repellendaz vim scorpionuz subitemit
Genimen inis ge neu. i. generacō ul germen et
cor penultimam tam in nominacō qd in genicō.
Et dicitur a gigno is. **G**enimina uiparū
Geniosus. a genius dicitur geniosus a vñ. i. plenus
genio. scz ul genio deo ul genio id est ingenio
Genista. a genus dicitur hē et hē genista e. geniste qd
heretici dicti sunt quia de genē abrae esse glorian
tur. Nam et in babilonia cū uenisset populus dei
pleriq remittentes uxores suas babilonis mul
ieribus adhaeserūt. Quidā israeliticis tantū conten
ti ul ex eis geniti dñi reūsi essent de babilonia di
uiserūt se ab omni populo et assumpserūt sibi hē

Genitale lis ge neu. genitalli **N**omen iactantie
a dñr quodā ptes corpis scz sexus uim et femine
us. ul a genio deo ul a gignendo. et pudenda pro
uerecundia dñr. vnde et opūtur. Dicitur eciam
inhonesta. qz non habent spem decoris. sicut mē
bra que in promptu sunt. Idem et ueretur. vno h
et h genitales et h le quod spectat ul ptnz ad ge
nitale. ul ad genituram fm huguionem. Papias
autē dicit. Genitalia vñ uir gnāt aut mlr parit.
Genituius. a gigno nis dñ genituius ua uū. qd
pñet ad genitui. scz naturalis ut genitura for
ma ul r mago. i. in qua genitus ē. Et h genituis.
pro quodā casu qz alios casus ex se gignat. ul qz
p ipm genus significamus. ut cū dñ. Hoc genus
Genitor. a gigno is dñ h genitor onis **C**pami
Et est genitor nomen nature uel originis. Pater
dignitatis et honoris. Vnde senes patres dicimus
Genitura re. i. generacō ul seculi posteritas. Et
Genitus. a gigno nis dñ genit **D**ñ a gigno nis
tul genita vñ. et h genitus p filio. et hec genita
p filia. Genitus componit ingentus ta tū. i. nō
genitus. Primogenitus a vñ. et unigenitus a ū
Primogenitus ante quē nullus. Unigenitus post
quē nullus. Et sic dñs noster ihūs xpūs fuit vni
genitus et p̄mogenitus tam h matrem qz h p̄m
Genus nij mas ge **U**ide ecā in p̄mogenitus
deus qui p̄est nuptijs. ul deus nature. dñ qz a gign
no is. qz quasi vñ habeat omniū reū gignenda
rum. ul dñ a gignendis liberis. vnde h genit. l. is
dñ lēus qui in nuptijs stetit scz in quo sponsus
et sponsa cubant. Sed cubile ē concubinab. lēus.
a cubando non a gignendo. Ad genialem fit ascē
sus cā gignendi liberof Ad cubile fit dñsus solū cā
concubendi. et h et h genialis et h le. i. naturalis
ul nuptialis ul uoluptuosus. et hinc genialis ad
ūbiū. i. naturaliter ul nuptialiter ul uoluptuosus.
Vnde ouid xj mera. Hospitū aduentu festuz ge
nialiter egi. Item a genius h geniu nij. i. ingeniu
Et scias qz genius et geniu inueniunt in alijs sig
nificacōibus. Geniu honor puatus. Genius ho
nor aut dignitas uigor ordinacō. Genialis ḡtus
Genobadiū. a genos hoc **C**apinquus. affinis.
genobadiū dñ. quod uulgo dñ grimouus. vñ qui
dñ. Munlegis bene scit cuius genobada lambit
Genos grece latine barba ul natura.
Gens. a gigno nis dñ h gens tis. Est autē gens
ab vno p̄ncipio orta multitudo. ul ab alia natio
ne h p̄pam collōnez distincta. ut grece alie. dñā
gens p̄pter generacōnes familiaū. a gignendo. sic
nacō a nascendo. gens genus ē nacōnis ul fami
lie. ut iulie claudie. Genus ad qualitatem referē.
ut pomipetoris. Et scias qz gens in eodem sensu
inuenitur in quo gentilitas. Vñ in acti. apl. Ecce
conūtimur ad gentes. Et in euang. Viā gentiuz
Gentilicus ca cū pñl cor. i. de gen **N**e abieritis
tibus exiis. ul ad gentiles p̄tinens. et dñ a gentil.
Gentilis. a gens dñ h et hec gentilis et h le. Et
sunt gentiles p̄pe qui nec circūcidunt ut iudei. nec
baptizant ut xpiani. vnde et gentiles dñr. qz ta
les existunt ut sunt geniti. h xpiani non ita sunt
ut fuerunt geniti. qz sunt baptizati. Similit̄ et iu
dei mutant. qz circūcidunt. et hinc gentiliter adū
biū. et h gentilitas ratis. i. collō genitū. ul p̄pe
tas qua aliquis dñ gentilis. et gentilicus ca cum.
Gentiles nati sunt ex iafet filio noe. Nam sic dñ

erit sup matheū. xpūs induxit populū in tēplū
ut genes iudeis comungat. ut impleat qd iacob
benedicens filiū suū iudam p̄pherauit. Alligant in
quit ad uitem pullū suū. que ē ista uitis iudea q̄
ex egipto translata ē. et in oriente plantata. et si
cut p̄pherauit noe de filijs suis dicens. Benedicēs
filius meus sem. dilatat deus iafet et habiet in
tabnaculis sem. Gen c ix. Sem eniz erat pater iu
deozū. Iafetū autem pater gentiū que p xp̄m in
gressi sunt in tabernacula iudeozū. uide in iafetb.
Gentos. i. decem. Et componit cū bis. et dñ vi
ginti quasi biginti. Et cum tris et dñ triginta. i. i.
Genu. a gena ne dñ h genu in dēdi. in sing. h in
plurali h genua nuū nibus. Genua sunt conuinc
cōnes femoz et cruq. dñā sic qz in utero sunt ge
nis opposita. ibi enim coherent sibi. qz in fātū in u
tero caput tenet inclinātū inter genua. et hinc est
qz homines dum ad genua se p̄tendunt. itanz la
crimanē. uoluit eniz natura eos uterq matrem re
memorare ubi quasi in teneb̄s residebant anteq̄
uigirent ad lucem. Et nota qz genua consecra
ta sunt mīe. Dicit eniz p̄bi singulas corpis ptes
numinibus consecratas. autem memorie frontem
ingenio. vnde venerantes deum frontē tangimus
figo sancte crucis. dextera h̄dei. genua mīe. vno
Geminus a genus dñ ge **H** rangunt rogantes
numus na um. i. natural. et hinc geminus id est
dens maxillans. et ecā quilibz dens p̄t dñi genu
inus. a genio ul gigno. qz naturaliter gigni hēat
Vnde parisius. Et geminum fregit in illis.
Genus generis. a gigno nis fm huq. Et p̄ dñ
qz genus dñ a generando. Alij dicit qz genus dñ
a genos quod ē natura. et hoc uerū ē recte et cau
satue loquendo. sicut dixi in genero as. Et sumi
tur multipliciter genus. dicit ecā genus multu
do aliquoz siue collō ab vno p̄ncipio descenden
tū. et dñ genus p̄ncipium illius collōnis. Et ge
nus dñ p̄dicabile quoddā in dyalencia. Et tūc ge
nus sic describit̄. Genus ē quod p̄dicatur de pluri
bus dñtibz specie in eo qz quid est. Itēz genus
. i. langis ul origo. Et genus. i. maneries. Et ge
nus. i. qualitas subalis. Et genus. i. accidens p̄nū
oracōnis. Et forte alijs modis dñ genus. uide in
in iij pte in c de ge no. multa eniz uilia iuenies
ibi. et ecā ubi agit de secūda dēdi. et scia noim.
Geographus ḡphi mas ge. i. terre descriptor. a
geos quod est terra et ḡphos quod est scriptor.
vnde hec geographia ḡphie. i. terre scriptura. et
geographo p̄bas. i. terram describere. Et cor̄ gra
Geomantia tie fe gen diuinacō que fit in terra
a geos terra et mantia diuinacō. Et sunt quatue
genā diuinacōnis fm quatuor elementa. sicut in
aeromantia dixi. Et scias qz demones exp̄sse
inuocari aliqñ futura p̄nūciant p homines uiuos
sicut in arreptiois. Et hec diuinacō fit per p̄p̄o
nes. Quoz uero futura p̄nūciant p aliquas figu
ras ul siḡ qz in rebz inanimatis appent. que q̄dam
si appent in aliquo corp̄e terestri puta ungue ul
feto aut lapide polito uocat̄ geomantia. Si autē
in aere aeromantia. Si autē in igne piromantia.
Si autem in aqua idromantia. Si autem in uis
ceribus animalium immolatorum in aris dēmo
num uocatur aruspiciū. uide in aeromantia.
Geometer ul geomet̄ terre mensoz. et p̄od p̄nt
Geometria terre mensuracō. ge terra. metron ḡ
Geon dicitur **V** **C**ce mensura latine fm p̄p̄ā

mus de fluijs paradisi. uide supra in ge.

Georgicus. origo quod e cultura componit euz ge et di georgicus ca cum. Et cor pnt. agricultor ul de cultura terre tractans. Vnde uigibj liber in titula liber georgicou. i. de cultura terre. f. hug. Papias uero dicit. Georgia terre opa ul cultura h et et georgicu cimen de terre cultura factum. Georgius rusticus. operarius terre rusticianus.

Gepte aperiens ul apertus interpretatur.

Gera grece latine interpretatur sacu ul sanctu

Gerapig. Gera componitur cu pig quod e me dicina et di h gerapig ul gerapitag. quali sacra ul sancta pig. ppter eius utilitatem. e eniz opia

Gerara re et gerant in medicina. Et proo pi. plurali di. Gen xx. Et gerara penul cor e puincia ubi berabee oppidu constat fm pap. In auro dr Saphaciam geraram quos liber iste uocat.

Gerarcha. Gera componit cu archos et di hic et h gerarcha e. i. sacer pnceps sicut epus. unde h gerarchia ie eius pas ul sacer pncipatus. et sunt tres ierarchie. et in qualibet sunt tres ordines an geloru. ut dixi in angelus. A gerarcha di gerar

Gerancus ca. Uchicus ca cu. ut actus gerarchia ca cum id est sacer ul sacriatus. et dicitur a gera.

Gerageus filius canaa. a q geragei pnt proo

Geron onis fuit quida rex hispanie tricopor. quod nichil aliud fuit nisi q fuerit tres fratres tante concordie ut in tribus corpibus quasi una anima esset. ul qz ille habuit tria regna. Prefuit eniz balence maiori. et balerice minori. et ebuso. scz hijs tribus insulis. et ideo fictus e esse tricor. por. Ex hoc utiliter potes notare ad intelligentia multorum que in h libro dnr. qz si gmmaticu ul poete aliqua fabulo a uident dicere. non tame si ne causa hoc finxerunt. Nam ut dicit ouid in epy Si fuit erantoum causas habet error honestas.

Germani. a gigno et mania componitur gma na. diues terra populis immanibus. Vnde ppter fructuositatem gignendou populou immaniu dicta est gmania. Et sunt due germanie. Supior iuxta septentrionem oceanu. Inferior circa renu. ul dr germania qi ferens imania. qz plerumqz abundant ibi immania corpa hominu. et immanes nacoes seuissimis durate frigidibus. qui mores ex ipso celi rigore traxerut. feroces animo sunt ibi homi nes et semp indomiti raptu uenatu qz uiuentes bou plurime gentes uane armis. discordes habi tu. linguis dissona. et origine uocabuloz incerte

Vnde gmanu gmana gmanum. et hic gmani cus quida cfar. qz gmani a deuit. ul qz eo ano natus est quo pater eius germaniam deuit.

Germanicus penultima correpta in gmania est

Germanus. genitrix componit cu mano n. af et di germanus na nu. ppte quidem germani uel g mane dicitur. qui ul que hnt eandem matrem. sed diuos patres. i. ab eadem matre manantes.

Et hinc quoddam genus anatu dnr gmani. qz plus ceteris diligant et nutrant. fratres gmani dicunt qui hnt eund patres et eand matrem. ut dixi in fra ter. Item a gmania pt deriuari gmanus na num

Germen. a gigno nis di h ger. i. de terra illa

men mis. i. succulus pgnans uel botrio qui exit. a mmo ul radice tuigescendo id est inciu floris

Et gmen dicitur semen. ul di a gero nis. unde g mineus nea neu. de gmine exis. ul ad gmen pti nens. Et gmino nas nau. i. emittit gmen. ul pro

duere gigne creare generare. Et componit cu co et di congmino nas. i. simul gminare. unde h et h congminalis et h le. Vn aug de diuitate dei. spicas coeas congminalis rubigo intermit. Item cu p et di pgermino nas. Et e actiuum gmino cum omnibus suis compositis. Et compit mi.

Gemineus nea neu penl cor in gemen est.

Gero nis gessi gestu. i. facere ul ferre ul admi nistrare. Gero componit cu pluribus nominibus ut armiger. scutiger. clauig. et similia. Et scias qz omnia predca nomina inueniunt posita substan tiue in quolibet gene. Et differt geru a ferre. quia gerimus nra uelut naturalia aliqua que a natu in nobis sunt. h ferimus imposta nobis. Itz ge ro componit cu pponibus. Naz componit cu ad ut aggero nis. Item cu con et di congero nis. i. co gregare. accumulare. simul geru. Item cu di et di digero nis. Item cu e et di egero nis. Item cum in et di ingero nis. immittere inferre. Itz cu re et di rogero nis. i. itz gerit ul destruit gestu ul repor tat. Item cu sub et mutato b in g di suggero nis

Gero et eius composita omnia sunt actiua. Et fa ciut pntu in gessi. et sup in gestu. Et cor ge. uii quipa. Designat facio gero designat quocqz porto

Geron. gera interpretatur sacu ul sanctu. unde h geron tis. et h geronta re. i. senex ul sacerdos. uii gerontus a u. et geronticus ca cu. i. senilis ul sa

Geronta in geron uide. **G**erontalis

Gerontomiu mij. ge neu. i. hospitale. locus ue nerabilis in quo pauperes et ppter senectute sola infirmi homines curant et pascunt Et uide co positu a geron et comos quod e uilla ul comedo qz talis locus in locis siluosis et in uillis solz esse ut ibi gerontes comedant et reficiantur.

Gera. a gero nis di h gera re. i. muga et inepst a. et gera. i. piscis insipidus et nullius saponi In plurali uero adhuc aliud significat. nam gerre az dnr sepes ferre circa altaria et choros. unde ger ratus ca tum. gemis circumdatus et septus.

Gerzo. a gera di h gerzo onis. i. mugaroz inep tus ul insipiens stultus indiscretus. insipidus ad modu illius piscis. ul garnius. et tuc di gerzo qi garzo. a garzio nis. Et hinc gzoneus nea neu. ad gzonof ptinens. Et componit gerzo cu con et di h congzo onis id e gzo simit cu alio. ul congzo nes dicuntur qui aliena ad se congregant.

Geria. a gero nis di h geria se id e blatea. unde gerfo sas. Et componit ingerfo as id e infuscare

Gerulus la lum. a gero nis. et e geru **G**erulium qui gerit id e baiulus portator somariis iuu tu. Gerula nutrix. portatrix. Et inuenitur h no men substantiue positu in quolibz gne. et cor pnt

Gerundiū. a gero is di gerendus da du. et f an hquos gerundus da du. p gerendus. unde gerudi uis ua uu. et p sincopa gerudius dia diuz. et ge nundua dicitur quedam nomina que gerunt di modu significacōnem suoz uboz. Et insup si ue niunt a ubis actiuis ul comūibus utramqz ge runt significacōnem. scilz actiua et passiuā f hug

Alij dicūt cu quibus ego qz gerundiū dndit ab actiua et passiuo impersonali neutro comūni et de ponenti. Et si descendit ab actiua exponit p ubi actiua. ut mgrm legendū est uirgiliū. i. mgrm dig nū e legere uigiliū. Si uero dndit a passiuo. debz exponi p passiuū. ut mgrm honorandū e a discipulis. i. mgrm dignum e honorari a discipul. de

hoc plenius habes in iij pre ubi tractat de specie
Gesa. a gero ris di. **G**esibus ubi in c de gerundio
hec gesa se genus armoz quod gallice di gisama
ul gesa se a cedenda. et sunt gesa ul gese galloruz
pila romanoruz. saxisse macedonum **G**etur in fine
Gessemani interpretat uilla pinguisima. et acui
Gessen locus egypti in quo habitabat iacob. et
Gestaroni nri illud in quo ab **G**acui in fine
quo portat. ut feret. Et dicitur a gesto gestas
Gesticulor aris atus sum. et in neutro genere
gesticulo as idem quod gesto is. et di a gestus et
Gestio is iui ire. i. cape. et gestire id e **G**cor cu
gestus facere. scz diuis agitare modis gaudet lux
urari lasciuire. diffuere. h gestire pprie maloruz
e. gaudere bonoruz. Et deriuatur a gestus tus tui
Itu inuenit h gestio tionis. et tenuat a gero ris
Gestiro ras frequiter gestare. Et e fre de gesto
Gestiumcula cule diminutiuum **G**as. et cor h
parua gestio uel res aliqua minuta.
Gesto as aui frequenter gese. ubum frequenti
uu. et format a gestu supino de gero geris. u in
o. **G**esto h gestamen gestaminis.
Gestorium nri. i. feculum. Et dicitur a gero ris
Gestuosus sa sum. i. flexibilis. et diuis agitabil
modis. unde gestuose adibium. i. agibiliter flexi
biliter. Et hec gestuositas gestuositatis.
Gestus. **A** gero ris gestus ta tu. i. factus. porta
tus administratus. et h gestus tus tui. i. actus ul
corpis ageratio. Inuenitur eoa h gestu ti p actu
Gete. i. gothi post getuli dicit
Getulia he quoda terra. Hinc getulus la lu ge
tule. a quo getulicus ca cu. Et ut feret getulia pis
Gibberus a u q sarcine **G**estores non habet.
nimis incubit. h succubit. Et dicitur a gibb
Gibbus bi. mas ge idz quod struma. h struma
timor in pectore. gibbus in posteriori scz in dor
so. quod notauit iuuenalis ubi dixit. Strumosu
atqz utero piter gibboz tumentu. et hinc gibbo
sus sa sum qui habet gibbu. sicut strumosus qui
habet struma. Et comparatur gibbosior simus v n
gibbose sus me adibiu. et h gibbositas tis. Itz
a gibbus h gibber beru qui habet gibbu. ul poti
us ipse tumor scz idem quod gibbus. unde gibbe
rosus a um q habet gibbum qui pluribz tumori
bus oneratur Et comparatur fm hug **Q**uid tamē
faciunt dnam inf gibber et gibbus ut patz in hoc
usu. In dorso gibbus. in pectore gibber habetur.
Giganteus rea teum. a gigas dicitur. h iij c.
De gene giganteo. et prod pnt. Unde ouid. Jam
qz gigantes iniectam fauobz et h n. Transierunt.
Gigantomachia chie fe ge. i. pugna gigantū
aduersus deos. et componitur a gigas et machina
Gigas. gigno ul genitus componit **G**pugna
cu ge quod e terra. et di h et h gigas antis. et di
cuntur gigantes quasi gegantes. i. de terra geniti
ul gigantes quasi gegines. i. terrigenes. quia filij
terre dnr fabulose fuisse. qz enim terra. gines gco
di. et habet in obliquis n h in nro non. uide in di
amas. Et facit gtis plural gigantū. format enim
ab ablatō singulari e mutato in I et addita um.
ut gigante gigantū. ciuitate ciuitatū. tamen fm
usum huiusmodi genitui pferunt p sincopam.
Gigno. a ge quod e terra **G**ut ciuitatū gigantū
deriuat gigno nis genui genitū. qz ex terra omni
a gignitur. h antiqui dicebant geno nis. quā lit
teraturam ad huc seruiamus in preterito et in omni

bus ab eo formatis. **G**igno componitur pigno
nis pgeni. **G**igno cu suis compositis est actiuū
Gillo ul gello onis di rusticus ineptus qui ali
ter baucalis ul bacalaris ul lucalis dicitur.
Gimnas. a gymnos quod e nudus di gymnas
nadis. pugna lucta cusus. quia solent nudi exei
ceri in talibus ludis. et h gymnasiū h i dēz quod
gimnas. ul locus in quo fiebat. ante enim in lo
co alieno cecantes cincti erant ne nudarent post
relaxato ongulo repente pstratus et examinatus
e qda cursor quare ex consilij decreto archonipo
menes ut nudi deinceps exercitarent pmisit. ex
illo deinceps gimnas et gymnasiū dictū e a nudi
tate. qz iuuenel nudi exercebant ibi ubi sola tan
tū uerenda cooperiebant Et hinc facta translaō
ne studiū scolariū et mgōz di gymnas. et locus
studij di gymnasiū. et qnqz ipm studiū. qd sicut
in palestra corpus. sic in studio animus exercez.
Et hinc accidit qz omniū ppe antiū exercitiū uel
locus exercitij gymnasium dicitur ut scola. Et ut
dicit quidā. Gymnasiū grece exercitiū uocatur
et hinc gymnasium di genalis locus exercitiū
nā et balnea et loca scolariū et cursor et arde
raz gymnasia sunt. qz ibi homines in sue artis stu
dij gymnasiarthes chis mas ge **G**io exerceant
pnceps in gymnasio. et componit a gymnasium
Gimnasiolum li dimi. puum studi **G**et archos
um. ul puus locus studij. ul puum gymnasium
Gimnastira te cōmunis ge. i. luc **G**et cor penl
tator. palestrator. et tenuatur a gymnas nadis
Gimnasium h in gymnas exponitur.
Gimnia nie fe ge. i. exercitiū qd fiebat i gim
nasio. et di a gymnos. et h gimnicia cie idem.
Gimnicia in gimna uide.
Gimnicus ca cu a gymnos. ut gimnicus ludus
Et e gimnicus ludus uelocitatis et uirium gloria
cuius qnqz sunt genera. saltus. cusus. iactus. uir
tus. et luctatio. Et corripit penultiman.
Gimnologizo zis giji gijisti. i. nude loqui ul nu
te racōnan. Et componit a gymnos quod e nu
Gimnos grece la **G**ous et logos sermo ul racō
tine di nudus. et usum in latinū di gymnas a u
Gimnosophista te cō ge. i. doctor uel magister
in gymnasio. Et componit a gymnos ul gymnasi
um et sophista. et hinc gimnosophiste dicti sunt
quidam philosophi qui nudi p opacus indie so
licitudinis solebant phāri adhibentes tantū geni
tabbus tegmina. ad modum iuuenum qui nudi
exercebant in campo. Iero in epl ad paul caplo
v. Et gimnosophistas et famosissimam sol me
Gingina ne di a gigno nis. qd **G**am uideret
ibi dentes gignant. gingina eniz caro e ubi dēz
gignant. unde ginginatus nā num. quod ad gin
Gion est locus ubi salomon **G**inam perinat
fuit inunctus. uide in geon.
Gipsum si neutri ge cognatū e calō. et est nom
grecū. et inde gipseus a um. de gipso exis ul ab
gipsum ptinens. et gipso as gipso linire. vnd gip
Giraculū li e illud **G**atus ta tu gipso linire
cu quo pueri ludūt quod in summitate carne ul
baculū uoluitur. et contra uentū cū impetu deser
Girgillus. a girus n di h gignil **G**ur. et cor cu
lus li. instrumentū femineum quod alio nomie
di deuolutorū. qz uendo in giruz inde hla deuol
uūtur. hū eniz de colo duat in fufum. a fuso in
alabz ul traductorū. ab alabro in gignilū ul de

uolutorium. a sigillo in glomicellus. a glomicel
lo in pannu. a panno in telam. Item sigillus est
lignu mobile de quo funis in puteum cum situla
dimittitur ad hauriendu aqua. Et dicitur sigillus qd
Oiro as aui a girus dicitur. Et in girum uisatur
girare in giru uolue ul' decidare. et componit cogiro
ras. regio ras. Et e actiuu cu omnibus suis com
positis. Et producit gi. Vnde phisilogus. status
non uigilat dum sol se tercio girat.

Gironagor. a girum et uagor ris componitur
gironagor aris circumciza uagari. Vnde giroua
gus a u eroneus instabilis. circumciza uagans. Et
Girus ri masculini generis. et hoc gi cor ua
rum ri inuenitur. scilicet circumitus curius.

Git e genus leguminis similis cimino in qnita
te. h nigri coloris. et in pane dulcorando spargit
ut dicit glo. isaye xxviii. uel ut dicit medicus. git
calidu est et sicum secundo gradu. et e git herba
que inter frumentu orit. et semen nigru et qsi ri
angulum facit. aliquatulam habet amaritudinez
uirtutem habet dissoluendi et consumendi. Et e
inordinabile git. Et acuitur in fine.

Glabellus. a glabus dicitur glabellus la lu. i. nu
bus. sine pilis vñ hec glabella le. i. giana ca
pitis. quia nuda est et sine pilis.

Glaber bra brum lenis facie imberbis sine pil
ul nudus ul' curiosus. Vnde augustinus de ci dei
Glabros inquit aut male barbatos uidemus.

Glabrio glabroris masculini generis. i. caluus
ul' imberbis. ul' timorosus. Et dicitur a glaber

Glaciocula cule diminutiuum parua glacies.

Glacies. gelu componit cu aqua et dicitur h glaci
es ei. quasi gela quies. i. gelata aqua. Vnde glaci
o as glacie stringere. Et e actiuu cu omnibus suis
compositis. Et h e h glacialis et h ale frigidus
glacie plenus. De glacie dicit donatus. Mater me
geniuit eadem mox gigni ex me. Et signat p h
enigmatice aqua in glacie concretu. et eandem

Gladiatorius in gladio as est. nusus effluu

Gladio as dicitur a gladius. et e gladiare gladijs di
micare. vnde h gladiator oris qui gladio dimicat
et e nomen cuiusdam officij quod olim rome ex
ercebatur in arena. vnde h gladiatura re ais illa
ludus ille. et gladiatorius ria nu. quod pntz ad
gladiatores. ul' quod exerceatur a gladiatore. Vñ
gladiatorius ensis. i. ensis gladiatoris. Et gladia
torius ludus qui exerceat a gladiatore. Gladio as
componit digladio as. diuisis modis gladiare. co
gladio as simul gladiare. Gladio in hac signifi
cane cu suis compositis e neutru. Item gladio as
.i. gladio interficere. et in hac significane cum
omnibus suis compositis est actiuum.

Gladiolus li dimi puus gladius. Gladiolus e
dicitur quedam herba quia sit folijs gladio simil' ter
fo cubitali floribus purpureis.

Gladius. a gula dicitur h gladius dij. gladius gene
raliter dicitur ensis in plio. h ensis feru tantu est. Gla
dius uero totus. h pprie dicitur gladius qd gyladius.
qd gula diuidit. Nam cetere membra securi mag
solent truncari. h collus gladio tantu. Et ad h p
mum factus e. Et e ethymologia. Et scias qd mu
cro ensis gladius spara sunt nomina synonoma.

Glandeo. a glans dicitur glandeo des ui. i. glan
des habere ul' emittere. Vnde glandesco cis inde
atm. Item a glans dicitur deriuatur glandeus an dea
andeuum. de glande exns. ul' ad glandem ptenens

Glandicula le diminutiuum parua glans.

Glandiosus a u glandibz abundans. et dicitur a glao

Glandula. a glans dicitur h glandula le. et hoc
glandulu idem. scz ps intestinoy ul' nodus q sub
cute nascit ex humoru abundantia. Et cor penul

Glans dicitur fe ge ficus quercuu. Glandes etiam

Glarea ree. i. argilla. Projicitur cum fundis
scilicet terra humida ul' lapilli pui quos fluuius
trahit. Job xxx. Aut super glaream.

Glaucoma. a glaucus dicitur h glaucoma matif qd
antiqui dicebant h glaucoma me. i. macula in o
culo. ul' nebula et caligo et obscuritas oculo. vñ
plantus. glaucoma ocul' obijciemus eu qd ita fa

Glaurus. greci Ciemus. ut qd uidet ne uideat
glauru dicitur albu. vnde h glaucus quidam piscis
qd sit albus. et glaucus ca cu. i. splendidus. ut ocu
li glauci. i. splendidi. habent eniz candorez admix
tu uirori. Et glaucus ca cu. i. subniger. Est enim
glaucus color ferrugineus subnig et glaucus ui
ridis et flauus. Glaucus ergo albz splendidus sub
niger rubeus flauus uiridis. Glaucus dicitur albus
ul' splendidus ul' flauus tractu e a greco. Glau
cus dicitur uiridis ul' subnig tractum e a glauco. qui
dicitur deus. maris. Nam color maris uiridis et subni
ger est. Et comparatur. A glaucus dicitur h glaucitas

Gleba be fe ge. du. tatis. et h glaucedo dinis
rus cespes cu herba. et dicitur a globus. quia fit qua
si globus. vnde h glebula le. et glebella le dimi
ul' glebosus sa sum. et inde h glebostris tis Item
a gleba hic glebo glebonis nullicus arator.

Gliceniu. a glicin dicitur h gliceniu fe ge ppum no
men mulieris causa adulacionis et blandimenti q
dam diminucione impositu. ut mea gliceniu qua
si mea dulcedula. et e tale nomen uoce neu ge. sig
nificane uero fe. et in declinacoe sumit articu
lum feminineum. qd qualitas uocis essentiam rei n

Glicin ul' glicon grece. latine dulce. Mutat.

Glirius. a glis iris dicitur glirius a um. et gliriscus
ca cu. stupidus. torpens. sompulentus. q multu
dormit. Glirius etiam dicitur de glire factus ul' ad gli

Glis. a glisco dicitur h glis glinis. Trem ptenens.
deuatur. quoddam genus murium qd multum
dormit. Et dicitur sic qd sompnus facit glires pingues
et crescere. tota enim hieme dormiunt. et q mor
tui exnt. estare reuiuiscunt. Item a glisco h glis
glissis. i. carduus. qui alio nomine dicitur lappa. It e
glisco h glis glinis. terra argillosa. De hijs tribus
glis animal glis terra tenax glis lappa uocatur
Ris pmuz. glissis tenet altera. tercia glitis Ris a
animal. tis terra tenax. sis lappa uocatur Sic ge
nus et nomen cognoscitur et glis It e a glisco.
hic glis glidis idest muffa panis uel vini.

Glisco. a gltin qd est dulce. dicitur glisco cis. Que e
nim dulcia sunt desiderare solemus. gliscere eniz
est cupere uel desiderare. resplendere. crescere. ardes
cere. pinguescere. tumescere. supbire. uel indignari.
Glisco cu suis compositis si qua h neutru est. p
desiderare uo est actiu Et caret pterito et sup fm
usum. debet tamen h analogiam facere glui gliti.
Et formatur a pntesco in ui pteritum. Et sup a
preterito ui in tum. sicut nosco noui notum.

Glissosus sa sum. id est lapposus. uel lappa ple
nus. Et dicitur a glis glissis.

Glitius tea teu. i. terreus. et dicitur a glis glinis
litiosus sa sum. i. argillosus. et dicitur a glis glinis

Globo bas bavi dicitur a globus Et est globare accu-
sare. cumulare. rotundare. solidare. conspirare. glo-
bosum facere. unde globatim. i. cumulatim. spissim.
Globo componitur agglobo bas. conglobo bas.
unde conglobatim. agglobatim. aduibia Et globo
cum suis compositis est actum. et cor glo. quod per in h
usu. Vnde quod globata pila fert glomerata quod fila.
Globus bi. mas gen. et h glomus mi. et h glo-
mus nis dicitur glomus nis coadunatio et glomeratio fi-
lo. glomus mi illud idem uel circulus Globus
uero est aliarum rerum coadunatio et cumulus. tam enim
prie dicitur globus quodlibet solidum. sed soli-
da rotunditas hinc tres equales dimensiones ut mun-
dus. unde mundus dicitur globosus uel globatus. Vnde
marcial. Mundus genitus ex iiii elementis idem quod
totum in modum sperae globatus. Itaque a globus glo-
bosus a u. Et comparatur. Vnde h globositas raris
Glomero as aui are. i. cumulare. adunare acua-
re. unde glomeratim aduibia. i. cumulatim aduna-
tim. Et componitur agglomeratio as conglomeratio as
deglomeratio as. i. deuoluere glomos destruere. Eglo-
mero as in eodem sensu. Item inglomero as. Glome-
ro et eius composita omnia sunt actiua. Et cor-
penl. Et deriuatur glomero as a glomus eris sicut hu-
guonem. Et ponuntur tales usus in greco. Conge-
ries lapidum tibi sit glomeratio filii. Lignorum prope dicitur
Glomus mi uel meris in globis est esse strues
Gloria a claris dicitur h gloria rie sed frequens fa-
ma cum laude. et dicitur gloria quasi claritas. a frequenti
a claritate. quod per c. uel gloria quasi glauria. id est
gerens lauream. et est ethy. Et inde gloriosus ora-
osum. et comparatur. unde h gloriositas raris. Et com-
ponitur ingloriosus factus sum. quod sit sine gloria. i. tri-
phis. Et ingloriosus immemor glorie. Item a glo-
ria glorior aris. et componitur conglorior aris.
Glorifico cas cui care uerbum actiuum. glori-
osum facere. Et componitur a gloria et facio.
Glonola le diminutiuum parua gloria.
Glos gloris cognata feminini generis.
Glosa se dicitur a glossa quod est lingua. Et differt
inter commentum glossam translationem et textum. com-
mentum est expone uerborum iudicium non considerans si
sensum. deseruit enim expone sine alicuius libri et
non constructioni litere. accipitur quocumque commentum
largius sed pro quolibet libro. et tunc sic diffinitum
Commentum est plurimorum studio uel doctrina in mente
habitorum in unum collectum. ut dixi in commentum. Glo-
sa est expone sententie et ipsius littere que non solum
sententiam si etiam uerba attendit. uel glossa. expone
sententie litteram continuans et exponens. Vnde dicitur
glossa quasi glossa. i. lingua. quod tamquam lingua doc-
toris accessit et exponit et litere exponente insis-
tit et sensum enudiat. Translatio est expone sine per
aliam linguam. Textus est liber ipsius doctoris con-
tinens tractatum sine littera uel sententie expone. Vel
textus est ipse tractatus libri sine expone littere uel
sententie. A glossa dicitur h glossula sicut dimini. et glosa
as et glosulo as ambo actiua cum suis compositis
et glosanus ria nunc qui glosat uel qui glosatur.
Glossa se. i. lingua. Et componitur cum bos et o-
nos et agnif et dicitur h buglossa se. et h cinoglossa
se. et h agniglossa se. herbe sunt. quod bouis lingua
et canis lingua. et quasi agni lingua. uel in forma
quod sunt formate ut ille lingue. uel in tactu et aspe-
nate. Et prode primam glossa. geminat enim s. unde
quid. Osse caret glossa per quam frangunt et ossa.

Glossula le diminutiuum parua glossa
Glunio mui nire. Vnde glunitus tus porconis
clamor est. et prode glu. Vnde quidam. Dymit e-
quus. glunit porcus. pipiat quocumque nisus.
Gluten. a glutio tis dicitur h glutio mis. terra tenax
uicinis ad compages nauium et aliorum uasorum. quod
bitumen inis dicitur. Vnde glutineus a uim de glutine
exnis uel ad glutem pertinens. Et glutuosus factus sum
Glutinū. a gluten. i. plenus glutine uel tenax
dicitur h glutinū ni. unde h glutinariū idem quod glu-
tinū. quidquid coniungit sed uinculū. prope tam glu-
tinū est illud tenax quod fit de glutine ad aliquod
liniendū. Et a glutinū deriuatur glutino nas. i. con-
iungere. glutino colligere. unde glutinater et glut-
nari. i. coniuictim. Et componitur agglutinatio as. i.
aduungere. alligare. Item conglutinatio nas. i. coniu-
gere. Item reglutino nas. i. iterum coniuungere. Et est
glunno actum cum suis compositis. et cor ti. Vnde
in aurora. Inuiscat limus sic et conglutinatio quod
Iero in epl ad paul c j. et xpi glutino copulata.
Glutio. a gula dicitur glutio tis tui uel glutij per sin-
copam. et est glutire absorbere. uorare comedere.
Et componitur cum con et dicitur conglutinatio tis. i. sil glu-
tire. Item deglutio tis. i. ualde uel deuotum glutire.
uel a gula iam iugulatum emittere. Et in eode sen-
su eglutinatio tis. Item inglutio tis intro glutire. Itaque
preglutio preglutis ante glutire uel retro a gula
eijcere. Item transglutinatio tis. Glunio neutrum est cuius
omnibus suis compositis. Et prode glu. Vnde qui
da. Quem qui deglutit cum secum ad caritatem ducit.
Et scribitur per t glutio quod parat per secundam per
sonam glutis. et facit presentium glutini uel glutij per sin-
copam. et dicitur a glutio tis. uel glutio qui gulato. a gula.
Gnauus ra rum. i. sciens. pitus. doctus. sed qui
ex arte scit quatuor aliquid fiat uel sit factus
dum uel fieri debeat. siue illud faciat siue non. Et dicitur
gnarus per nauis. et apponitur per prothesis. uide
Gnatus ti. i. filius quasi ge. Ceterum in ignarus.
necatus. et hoc gnata. i. filia quasi generata. et ap-
ponitur ibi per prothesis. uide in natus.
Gnauus gnaua gnauum pro nauus. Et apponi-
tur ibi per prothesis. uide in nauus.
Gnidus gnidi gnido. insula est de qua in actibus
xxvij. Et uix deuenissemus circa gnidum.
Golgatha firum est Et interpretatur caluaria non
ob caput. uel caluicium ade. quod mentium ibi se-
pultum. sed ob decollationem dampnatorum. Jo-
hannis xix. Debraice gulgatha. Et actum in fine
Golias lie prope nomen cuiusdam philistei que
interfecit dauid. d quo in auro dicitur. Exiguus mag-
num uicit puer ille goliath. Allegonice dauid interfe-
Gomor mensura. Et goliath. i. xpūs dyabolū
est antiqua continens quod sextarios. Et ac in fine
Grabatū. gra grece latine dicitur caput. Vnde hoc
Grabatū ti reclinati capitis susceptio. Et uidetur
componi a g et bati quod est gradus. sed ad quod g
dimur. ut ibi caput reclinemus. genus est eod lecti
Et prode penl. Inuenit ceterum h grabatū per gremio.
Et tunc cor penl. Xv. Pro gremio grabatū per lecto.
Graculus li. a gamio nis dicitur. Tolle grabatum
non sicut quidam dicunt. quod gregatim uolent. cum
sit manifestum eos ex uoce garrulitatis nuncupari.
est enim loquacissimum genus animal. et uocibus
Gradale lis dicitur a gradus. i. impotentiū. et cor cu-
quod gradum canitur post responsum secundum

hugionem. Quidam etiam dicunt graduale tis.
Gradarius. rj. i. palestridus. Et dicitur a gradus. Et
describitur sic. Gradarius est equus mollis incessis.
sine succussatura innitens vel incedens. Et grada-
rius gradaria gradarium quod sit gradatim.

Gradatio est quidam color rethoricus. de quo dixi
in quarta parte in capitulo de coloribus rethoricis.

Gradior dicitur gressus sum gradus. i. uado. Et com-
ponitur cum prepositionibus et dicitur aggredior dicitur. ante gradior
or dicitur. Congredior dicitur. Egredior dicitur. Ingridior
or dicitur. Progredior dicitur. Progredior et per gradior
inuenitur. Pregradior. Regredior. Transgradior
Gradior cum omnibus suis compositis est depo-
nens. Et omnia mutantur a simplicibus in e. preter autem
gradior et progredior. Et omnia faciunt super in gres-
sum. sicut et simplex. Item gradior et eius com-
posita corripunt hanc sillabam gra uel gre

Graduus. a gradus dicitur huius gradus uel. i. mars. qd
gradatim incedit ad bellum. uel graduus a gradum
quod est uibratio haste. uel graduus quasi cation

Grado das autem are. i. gradus. i. potens deus
dicitur ornare. uel per gradus ducere. Et dicitur a gradus

Et componitur cum de et dicitur de grado as autem. i. gradus
destruere. uel a gradu remouere. deponere a gradu
dignitatis. Item cum re et dicitur re grado as. i. degra-
dare. uel de gradatu in gradu restituere. Item cum re-
tro et dicitur retro grador dicitur. retro gradi. i. retro ire
gradi retro. Grado as cum omnibus suis compositis
est actiuus. preter retro grador autem quod est deponens et ab-

Gradus. a gradior dicitur dicitur solutus. et corripitur gra-
dius us uel. scilicet id quod ascendit ad altare
uel ad pulpitu uel ad alium locum. Gradus etiam est sta-
tus proprie dignitatis. et gradus iter ordinatum. uel
gradum. i. per gradus. Et corripitur gra. Unde quidam. mu-
tat nupta genus si generata gradum. Quo gradus
sunt decretistal computentur dixi in consanguinitate

Gramma me graece latine dicitur linea. unde dicitur dicitur
autem huius grammaton. i. linea. hoc gamma matris per eod
et dicitur a linea. quia lineatim sunt littere. id est quibus
dicitur lineis et praecognitionibus. grammaton uenitur in
latinum et dicitur huius grammatu. i. linea. Unde theodolus.
Graeco primus uestigat grammata caduus. Et hic
grammatus qui sumit initium legendi. uel qui per pa-

Grammatica. a grammaton. i. ginas legere potest
uel a gamma quod est littera dicitur huius grammatica et dicitur h
teralis scientia. non a prima parte sui. quia primo te-
tat de litteris. sed per effectum. quia efficit litteratum. unde
et sic describitur. Grammatica est scientia recte scriben-
di. recte pronuntiandi recte construendi gnara. Docet
enim hoc ars recte scribere. sine quo non est habere
perfectiorem ipsius artis. nec tamen ob hoc iniungo
officium scribendi artificii huius artis. scilicet potius
scribendi scientiam. oportet enim ut sciat figuras
cognoscere. et qualiter debeant fieri. et que cui sit
uel que non sit proponenda uel supponenda. et omni-
no figurat sibi eleganter et artificiose coaptare et
hoc quidem necessarium est si non sufficiens. sicut
nec alia duo que restant que ad huiusmodi artis
quod perfectiorem exiguntur. scilicet recte scire. pronuntiare et
recte construere. ex quibus omnibus quasi integ-
liter hoc ars consistit. Quae autem dicitur grammatica quasi
grammaton theca. i. litterarum repositorium et etymologia
est. et hinc grammaticus ea cum pertinet ad gram-
maticam. uel grammatica instructus. Et comparatur dicitur
illimus. unde grammaticus eius sine adhibium. Et
grammatizo as. i. grammaticus loqui. uel sum quosdam

Grammatica est scientia recte loquendi recte scriben-
di origo et fundamentum omnium artium liberalium.
Consistit autem hoc ars principaliter in consideratio-
ne quatuor rerum. scilicet littere sillabe uocis et o-
rationis perfecte. Et scribuntur predicta per duo m-

Gramen inis non gerat. a gemino nas dicitur. et per g-
men dicitur quilibet herba que gminet sicut robur
omnis ligni. cunctis et species. quod sit humilissima. spe-
cialiter tamen est quedam herba que nascitur ex huius
no sanguine. Et quedam alia herba que etiam mor-
tua recentis herba renascitur et uulgo ita uocatur. et
dicitur sic. quod multum gminando multiplicet. uel dicitur a si-
tu scilicet ab agro. quod plurimum agrorum sit. unde et ip-
sum greci agreste nuncupauerunt. Quod etiam inueni-
tur pro radice talis herbe. Item a gmen gmineus
nea neu. quod totum est ex gramine. uel quod ad g-
men pertinet. et gminosus a uel quod gmine abun-
dat. ut locus. Et comparatur. Item a gmen dicitur grami-
no nas nauis nare. quasi gmina colligere. uel gmina
implere. Et componitur congmino nas. De gmino
nas gmina euellere. Item in gmino nas gmine im-
plere. Et sunt neutra omnia. Et a gmino nas dicitur
gmineo nes nui. i. esse uel fieri gminosum. et hic
gmineo cis. inchoatiuum. et corripitur predicta mi.

Gramino nas in gramen exponitur.

Grandeo. a grandis dicitur grandeo es uel. i. esse uel
fieri grandem. unde grandesco cis inchoatiuum.

Granduus uel uel uel pro dicitur. i. gndis cui. scilicet
senex. Et componitur a grande et eum.

Grandiloquus a uel. i. grandia loquens. A gran-
dis et loquor. Et corripitur penultimam.

Grandino nas penultima correpta in grandio est.

Grandis. i. magnus. si grandis ad corpus. mag-
nus ad animus refertur. Et declinat huius et huius gran-
dis et huius de. Et facit actus plural grandes uel gran-
dis. Et comparatur gndior illimus. unde gnditer
dicitur me adhibere. et huius granditudo dicitur. et huius gran-
ditas dicitur. Grandis componitur per grandis. r. i. g. r. a.

Grandis. i. grandis. granduus uel uel. i. gndiloquus qua-
quid. Grandifonus sona sonum. i. grandia sonans.

Et componitur a grandis et sono. et corripitur so.

Grandifonus na num in grandis uide.

Granditudo dicitur in grandis est.

Grandiusculus la lū. penult cor. i. aliquantulum
grandis. Et formatur ab hoc comparatio grandius
addita culus la lū. sicut et maiorculus et similia.

Grando. a gndis dicitur huius grando dicitur. quasi gran-
dis data. uel grando demuat a granum nisi propter si-
militudinem. et inde grandineus nea neu. et gradi-
nosus sa sum. et grandino as. i. gndinem emittit
uel gndine percutere et deualtare. Et corripitur di. Vnde in
aurora canis luxuriam grandinat ira dei. Et scias
quod grando frequentius fit in tempore calido quam in
tempore frigido. quod tempus calidum simile est loco ca-
lido. et tempus frigidum simile est loco frigido in cau-
sando materiam nubis calidissimi. Cuius quidem causa
est quia calor frigori contrarius est. et ideo sicut fri-
gus spissat nubem. ita calidum dilatabit et segregat
et prebet eam undique aptam frigori ad ingredien-
dum. sicut et corpora rare substantie et porose facili-
us multum frigore leduntur. quam corpora spissa et crassa
que paucos et strictos habent poros. Vnde corpora
mulierum minus leduntur quam uirorum. et slegmaticorum
minus leduntur quam colericorum uel sanguineorum. ex ca-
litate ergo nubis apertur nubes et recipitur fri-
gus ad interiora nubis. In hora autem caliditatis

calor est vniuersus expressus in aere. et ideo totus frigus ab aere expellitur ad vnum locum et uehementer multiplicatur. quod multiplicatum in nubem totum ingreditur. et congelat aquam eius in grandinem. si in temporibus frigidis frigus dispersum est in aere toto et ideo nusquam multiplicatur. vnum locum proprius nubibus non habet tunc frigus nisi commune aeri. nisi contingat si per accidens scilicet quod calidius uaporibus replentibus vniuersus aerem frigus ad locum nubium expellitur. tunc enim potest generari in hyeme grando. **S**ed potest esse dubium. quare non generatur tunc grando frequenter in estate. cum hoc tempus sit calidissimum. Et quare non frequenter generatur in autumno cum autumno sit solis motus equalis sit. propinquitati solis sicut est tempus vniuersum. Cuius causa est. quod ideo generatur raro in estate. quod calor solis tunc fortis existens plus secundum naturam consumit de humore quam eleuet. et ideo tunc exicitat terram et aerem. et inducit maturitatem fructibus. Et ideo praescinditur si plurimum materia grandinis et aliam humidam impressionum. In autumno autem praecedens estas exiccavit locum aere et terram ita quod tempauit frigus autumni. Et non potest inducere paulatim humidum ad mitigandum siccum quod estas induxit. si in uere calor uenit in uenit in superficie terre natans humidum quod frigus hyemis induxit tunc ex pluuibus. tunc ex commixione aere in aquam. tunc ex pimento ex terra. et ideo tunc agit in humidum. et facit multam materiam humidam uaporum. Item nota quod grando cadens non solum destruit fructus quos inuenit sed etiam impedit fertilitatem terre in sequenti anno. et ea que percute reddit inutilia in tantum quod etiam iumenta non recipiunt ea delectabiliter in cibum. quod non facit gutta magna. et ideo. quod frigus multum est in grandine. frigus autem est qualitas mortificatiua. et ideo uisus manet in aqua. que liquefacta in grandine humefacta cit terram. et impedit fertilitatem eius. et infusa fructibus extinguit in eis calidum naturale. digerens humidum nutrimentale fructuum. et ideo crudus remanens generat iumentis abhominabilem. gutta autem magna cum sit calida totum facit oppositum quam sola uenit ita quod grando eam non sequitur. Est enim ipsa bone commixtionis cum aereo et subtili terrefacta. et habet multum in se de calore uaporis ex quo fit. Et ideo optime infundit terram. et si ledit alios quos fructus teneros. si non facit nisi ex uisus percussione. **G**raneco. a grano as dicitur grano es uisus. haec est hominis bere uel emittere grana. Vnde granesco dicitur inchoa. **G**rano nas in granum exponitur. **G**ranum. a grandis dicitur si granum ni. quod crescendo granum de efficitur. et est generale cuiuslibet seminis. per excellentiam tamen frumentum dicitur granum. Vnde hoc granum si. et si granellum si dicitur. et si granarium ubi granum reponitur. Item a granum dicitur grano nas aui are granis implere. Et componitur cum praepositionibus cum de et in. et dicitur congranum nas. de grano nas. grana excutere. et auferre. et egranum nas idem. In grano nas intus granare. uel grana in horrea mittere et reponere. **G**rano et eius composita sunt actiua. Et produciunt gratia. **G**rathia. a gratia uel gratiamaton apud grecos. dicitur graphus. i. scriptor. unde graphia. i. scriptura. Et grapho as. i. scribo is. Et componitur apud grecos catalogo as. i. transcribo. Et sunt diuise praepositiones cata et cate. et ita alia est compositio in praeterito alia in praesenti. Aliter enim iunctura compositio non maneret immobilitas. quod praesens agere. Et a grapho hic gra-

phus. i. scriptor. unde grapho as. i. scribo. Item a graphus hic graphia. i. scriptura. et ac per graphia **G**rathius. a graphia dicitur hic graphus phij. et hic graphus phij id est stilus cum quo scribitur in cera **G**rathus phi in graphia uide. **G**rator ans ans atus sum dicitur a gradior tenis. et est grassari inuadere petrare. latrocinari predari impugnare. proprie grassari est crudeliter gradi. Et dicitur sic ab impetu gradendi ad crudeliter agendum Vnde hic grassator qui crudeliter agit. latro pda tor seuiens crudeliter et homicida. Et ponitur quibus per nit uel conari. uide ergo ne ponas grassari pro grassari et econuerso. In ij reg c h dicitur. ut cesser in diuacato que grassatur in populo. i. que deualtat **G**rates gratum se ge. i. q. uel crudeliter gradit dicitur. hic rates deo agunt. gratia uero hominibus. et dicitur gres a gratia. Sed hic sepe corrupitur apud auctores gratias enim sepe referunt deo. gres hominibus **G**racia dicitur dicitur a gres. et est gratia donum uel donatio amor. Et dicitur gratia quasi grans data. unde gracia la le dimi. et gradus sa sum gratia plenus. Et in hic graditas ratis. Et componitur ingradus. i. non gradus osus. Et comparatur et dicitur. proprie gradus qui plus uenit cuius quam mereatur tribuit. Quare vni non dicitur omnes gratias habes in uisus. **D**ic nota quod est gratia data. ut bene legere cantare praedicare. et similia. et huiusmodi gratias non dantur omnes vni. Imo ut dicit apostolus. Diuisiones gratiarum sunt. Alij datur sermo sapientie. Alij sermo scientie. Alij gratia linguarum etc. Et est gratia gratum faciens. Et circa hanc praepositionem. an datur si capacitate naturali. Ad hic dicitur quod mensura si qua datur gratia gratum faciens uel cantas est capacitas ipsius anime que est ex natura simul et dispone que est per conatum operum. Et quod secundum eundem conatum magis disponitur natura et melior. ideo que habet meliora naturalia diuino modo sit par conatus magis recipit de perfectionibus in se **E**t que habet peiora naturalia quibus magis recipit si assit maior conatus. Item scias quod est gratia opans et coopans. siue preueniens et subsequens **G**ratia opans praeparat hominis uoluntatem ut uelit bonum. **G**ratia uero coopans adiuvat ne frustra uelit. utramque gratiam ut dicit augustinus praueientem et subsequente. i. opantem et coopantem apostolus commendans dicit. Non est uolentis nec currentis. si miserantis dei. Non enim ideo miseretur deus alicuius quod uoluit et currit. si ideo uoluit et currit. quia miseratus est deus. Praeparatur enim uoluntas hominis a deo. et a domino gressus hominis diriguntur. Ideo congrue ait. non est uolentis nec currentis si dei miserantis. Non quod hoc sine uoluntate nostra agatur. sed quia nostra uoluntas nil boni agit nisi diuinitus adiuuetur. Vnde apostolus alibi dicit. non ego si gratia dei mecum. Non ideo dicit. quod nil boni agebar. sed qui a nil boni ageret si illa non adiuuaret. Et uidetur quibusdam non irrationabiliter quod una et eadem sit gratia. i. donum. eadem uisus que opatur et coopatur si propter eius diuinos effectus dicitur opans et coopans **C**ooperans enim dicitur inquantum liberat et praeparat uoluntatem hominis ut bonum uelit. Cooperans inquantum eandem adiuvat ne frustra uelit scilicet ut opus faciat bonum. Ipsa enim gratia non est otiosa si mereatur augeri ut aucta mereatur et proficiat. Et scias quod gratia sanat formaliter. ut dicitur in sacramentum. Item uolo te scire quod gratia actio est inuicem ad plus dandum uti homo sine gratia possit non peccare dicitur in peccato as

Grumulus in grumo est.
Grunda de se ge inferior ps tecti campane a q
stillat aqua. vñ grunda le. et grundo das grun
dam facere. ul' a grunda guttas aque funde. uel
a grunda cadē guttatim. et hinc h' grundatorium
idem quod grunda. ul' quod stillat a grūda ul' su
p quod stillat. Per compōnem h' suggrunda de.
quod ē inter rectum et parietem ul' ipsa grunda.
Grunio is iui itū pprie suis ē vnde h' grunitus
us ui ipsa uox suis. Et prod pñl' grunitus et ecā
gru. Vnde quidaz. **G**runit equus grunit porcus.
pipiat q' misus. (Et scias q' siconius in libro d'
naturis reu ponit. ppa ūba animalū fm uocem
que hic in parte ponemus. **B**aulare latrare. et ē
ppe canū. Leonū ē rugire. tigrū recuare. **P**ardoz
felire. **P**antheraz taurre. **V**isoz nucare ul' seuire
Aproz fremere. **L**incū linare. **L**upoz ululare. **S**er
pentū sibilare **O**nagroz mugulare **G**enuoz rugire
boum mugire. equoz hūmire. a sinoz nudire. por
coz grunire. uernis quiritare. anetum lozectare
Quium balare. **H**ircoz nudire. **E**doz uebare. **V**ulpi
um gannire. **C**atidoz glatitare. **L**epoz et pueroz
uagire. **M**ustelaz dzinolare. **M**urium pipitare. **S**o
ricū defricare. **E**lephantū barrire. **R**anaū coaxare.
cozuoz crocitare. **A**quilaz dangere. **A**ccipitū pipi
are. **V**ultūz pulpate. **M**iluoū lipire. **O**loū drenā
re. **G**ruum gauere. **C**iconiaz crocolare. **A**nsez sidi
gere. **A**iatū resticare. **P**auonū paupulare. **G**allo
ū cucurrere. **G**ranbunoz fringulare. **N**octuaz cucu
bire. **C**uculoz cuculare. **M**enuloz zinjare. **T**urdoz
rutlare. uel fecitare. **S**turnoz pallitare. **H**irundi
num fritinnire. ul' mimurere. **D**icunt tñ mimuri
re ē omniuz minutissimaz auiculaz. **G**allinaz est
cipitare. **P**asseū tinciare. **A**pum bumbicare. uel bō
Gruo uis ui utū. **G**bilare. **C**icadaū frinitare.
conuenire concordare. h' non ē in usu **E**t ē tractū
a gruibus **V**nde a grus dz. q' maximam in uola
tu concordia suant. vñ dñr dedicate concordie. ul'
ideo tractus est a gruibus. q' de tibijs gruum so
lent fieri fistule que maximam reddunt conueni
endiam consonanciam et concordiam. vnde poni
tur gruere pro conuenire **E**t componitur cū con
et dz congruo is. i. conuenire et concordare **I**tem
cū dis. **E**t dz discongruo is et disconuenire. i. dis
cordare **I**tem cū in. et dz incongruo is. i. matura
re. imminere. impendere. instare. **E**t ppe diciť de
malo maluz incōgruit. q' contra congruuz **E**t bo
num est quod impendet. i. cont' congruitatem ue
nit. **G**ruo neutuz est cum omnibus suis composi
tis. **E**t facit p'ceditum in grui. et sup in grutum
Gruo uis. ge cōmunis. a sono uocis dz **E**t scias
q' grues maximam suant in uolatu concordiaz
vnde dñr dedicate concordie **V**nde dicit amōsius
in exam. **G**rues iniulso et uoluntario usu in noc
te sollicitā exercent custodiam. dispositos uigiles
suant. et ceteris consortibus genis quiescentibus
alij circueunt et explorant ne qua ex pre insidie
tententur. atq' deferunt impigio sui sugore tute
lam. post ubi uigiliaz fuerit tempus impletū per
functa munere in sompnū se pmissio dangore cō
ponit ut excedat dormientem. cui uicem muneris
traditura ē. at illa uolens accipit sortem. nec usu
mō inuita et pigrior sompno renūciat. h' impig
suis excutiť e stzatis uicem exequiť. et quam ac
cepit grām pari custodia atq' officio repñtat. ideo
nulla discrecō. q' deuocō natural'. **I**deo tura custo

dia q' uolūtas libera. **D**ñc edā uolantes ordines
seruant. et hac moderacōne omne laborem alleui
ant ut p uices fungant' ductus sui munē. pcedit
eniz vna et pcurrit ceteris. **D**einde cōuertitur et se
qñti fortes ducendi agminis cedit. **Q**uid hoc pul
chrius et laborem omnibus et honorem esse cō
munem. nec paucis arrogari potentiam. **S**ed qua
dā in omnes uoluntaria sorte transenspi. antique
huius reipublice munus. et instar libere ciuitatis
est. sicut a pñopio acceptā a natura exemplo a
uuiū policia homines exercere cepant. ut cōmūis
esset labor. cōmis dignitatis p uicem singuli pñri
curas discerent obsequia imperia q' diuidē. nemo
esset honoris exors. nullus immūis laboris. hic
erat pulcherrimus reu status. nec insolecebat qđ
q' p'etua p'tate. nec diuturno seruitio frangebat'
quia et sine inuidia erat ordine munens et tem
pis moderacōne delata. p'mocō. et tolerabilior ui
debat' que cōmuni cadebat sorte custodia. **N**emo
audebat aliu seruiticō premē. cui sibi successus in
honore mutua forent subeūda fastigia. **R**emini'
labor g'uis que dignitas securura releuaret. **S**ed
nūc qñ inuenies hominē qui sponte deponat im
peniū et ducatus sui cedat insigne. **H**at q' uolens
numero postremus ex p'mo. **S**los autē non soluz
de p'mo h' edā de medio sepe contendimus. et pri
mos discubitus in conuiuio uendicamus. **E**t si
semel delatū fuerit uolumus p'petuim. et ideo ed
am ipsa laboris functio diuinius sustinetur.
Guadia debita constitucō. vñd' guadio as aul
guadium constituere. uel guadium firmare
Et componit' deguadio as. guadiā frangē. **I**ngua
Gubernio omis. mas. **G**uadio as ualde guadiare
ge. i. gubernator. **E**t dicitur a gubernio nas.
Guberno nas nauis componit' a cobibeo et hi
berna. **E**t dz gubernare regē custodire. et pprie p
tinet ad nauas. vnde et dz gubernare. i. cobiber
nare. i. cobibere hiberna. i. tempestates mans' vñ
h' gubernator quasi cobibemator. q' cobibeat pna
dencia sua hiberna. i. tempestates marinas. et hoc
gubnaculū cū quo aliquid gubernatur ul' timō na
uis. **A**ctuum xxvij. **J**uncturas gubernaculorum.
Gula. a gala greco dz h' gula le. i. anterior ps
colli. posterior dz tenuix. **E**t dz gula a gala. q' il
la ps colli solet esse candida. ul' gula dz a gutta
re. et in gulosis sa sum. i. leccator. **E**t compatur
sior istimus. vnde gulose sius me adhibium. et h'
gulostas ratis. **E**t cor' gu. **V**nde in aurora dicit'
Cepas post manna turba gulosa p'nt.
Gulo as aui are dz a gula. h' non est in usu. et
gulo as aui componit' degulo as. i. deuorare. uel
gulā a mantello ul' alia re auferre. ul' ualde gulā
ap'are. **E**t autē dz gulare q' gule dedere. et degu
lator q' gule deditus et h'ymologia ē **I**tem ingu
lo as. i. in gulā mittere et deuorare. uel ingulare
ē mantellū ul' aliud gula ap'are. **I**tem transgulo
as. i. ultra gulā deorsum immittre. scz transgluti
re. **I**tem componit' cū stringo et dz stringulo as
stringere gulā et interficere. **G**ulo as actū ē cum
omnibus suis compositis. **E**t cor' hanc sillabā gu
sicut et gula. **V**nde quidā. **I**ndulgere gule noli q'
uentris amica est. **I**tem a gula guio gulonis. **E**t
hic gulonus guloni ambo pro leccatore.
Gulonus guloni uel gulo in gulo gulas est.
Gulus. a guttur dicitur h' gulus guli genis na
uigij pene rotundum ad modum gutturi.

Gummi. a gutta dicitur h gummi indeclinabile lat
ma arborū q̄ est quasi gutta et p̄mo gutta exit a
ligno. et inde durefcit et fit gummi. et hinc gūmo
Gudus. a guttur dicitur gudus a u. **G**us la sum
ineptus. stultus. inutil. importunus. et p̄cipue in
Gurgis itis mas. **C**ome lacōibus recipiendis
ge p̄prie locus altus in flumine p̄ tapinosim. tñ
sepe ponit̄ pro manū ul̄ p̄ loco p̄fundo in mari.
quā tapinosim solent ecā aurores eleuare p̄ ad
iūccōnem oppreti istius sc̄; magnus ul̄ altus uel
uastus ul̄ confimiliū. et dicitur gurgis a guttur. quia
ē quasi guttur fluminis. **A** gurgis denuat̄ gurgi
to as. uolare ul̄ implere. **E**t componit̄ in gurgiro
as implere ul̄ deuorare. **E**t ē gurgiro actiū cū oī
bus suis compositis. **E**t cor̄ p̄nl̄ sicut et gurgires
in obliquis. **V**nde ovidius de arte. **Q**uo minime
credis gurgite piscis erit. **C**urgiro as in gurgel ē
Gurgulio. a guttur dicitur h gurgulio onis quedā
ps in ore cui p̄ximū est nomen. cuius meatus ad
os et nare p̄tendit̄. **H**abens uiam qua uox ad
linguam transmittit̄. ut possit ūba collidere. **I**tem
gurgulio inuenit̄ pro quodam uime que comedit
legumina. **S**ed in hac significacōne debet potius
scribi per c. unde in c dixi de cuculio.
Gurguliu. a guttur ul̄ gurgulio quod ē potius
cuculio dicitur hoc gurguliu n̄ cella modica uel do
mus paupeꝝ angusta secreta et tenebrosa uel lo
cus tabernaculi tenebrosus ubi turpia cōiunia fiūt.
ul̄ ubi pisces mittūtur ul̄ rete piscarou. quia in
aquis cuculiones dephendē solent. **V**nde in iob
quadragesimo p̄mo. **N**ūquid impleb̄ sagena pelle eius
Gurguliuus a u. **E**t gurguliu capite illius
ad gurgite p̄tinens. et dicitur a gurgis itis. et prod̄ ti
Gustro as p̄nl̄ cor̄ ūbū fre. i. frequēter gustare
Gusto tas in gustus uide.
Gustus. a guttur dicitur h gustus tus tui. vnus de
quorū sensibus corpis. et in̄ gusto as auī are. i. liba
re quod uulgo dicitur assazare. **E**t componit̄ agusto
as. i. ualde ul̄ iuxta gustare. **I**tem congusto as. i.
simul gustare. **I**tem degusto as. i. ualde ul̄ deorsus
ul̄ de aliquo gustare. **I**tem p̄gusto as p̄libare. aū
gustare. **I**tem regusto stas. id est iterum gustare
Gusto et eius composita neutra sunt.
Gutta te ē aqua que stat et paū iuit. stilla nō
que cadit. hinc stilliditiū stilla cadens. **S**tria enī
grecū est. i. gutta. et inde diminutiue dicitur stilla. dū
autē stat aut pendet de rebus ul̄ arboribus. quasi
glutinosā gutta est. unde gutta quasi gluta. **I**nde
glutinosā a glutine dū ceciderit stilla. **G**utta ecā
dicitur quedā infirmitas. **E**t scribit̄ p̄ duo t̄ sm pris.
Et a gutta dicitur gutto as. i. gutta sim cadere ul̄ gut
tatum fundere. ul̄ guttis perfundere. unde h gutta
men inis. **G**utto componit̄ congutto tas. **D**egut
to as. **I**ngutto as. **D**ergutto as. **R**ogutto as. **S**ug
gutto as. i. sub ul̄ paū guttare. **G**utto as pro gut
tatum cadē neutri est. **A**lias cū suis compositis ē
actiuum. **I**tem a gutta guttosus s̄ osum plenus
guttis. uide in grandō et in uentus.
Gutto as in gutta exponitur.
Guttim. i. guttatim aduerbium. a gutta dicitur
guttula le diminutiuius parua gutta.
Guttulus h quid minutus piscis. et dicitur a gutta
Guttur neu ge dicitur a garrō ris et dicitur guttur qua
si garrur. quia inde garrus p̄cedit. **E**t producit̄
p̄mā pōne. **V**ñ in auro. **Q**uod guttur transit nō
Guttuina. a guttur dicitur guttur. **C**omputur ibi

na ne infirmitas gutturis que solet cū inflatione
gutturis euenire. unde gutturiosus a uñ illam
Guttuiniū n̄ quoddam **H**abens infirmitatē
uas aquatile in inferiori pre p̄foratum quod in
serius deguttat aquam. **E**t dicitur a gutta.
Guttus ti mas ge. genus uasis unguentarij p̄
breuitate a gutta dicitur. unde h guttū h ungentū
in eodem repositū. **V**ñ iuuenalis. **N**ec ex opposito
pauidus regit inguina gutto.
Guua ul̄ guua uas uitreū ul̄ cucubita qd̄ uero
s̄a dicit̄. et uide dicit̄ a gula quasi gulosa in sang
uine accipiendo. ul̄ a cucubita p̄pter similitudi
nem. ul̄ q̄ de ea fit sm hug. **D**ap̄ uo dicit̄. **G**uua
uas uitreum que a latinis a similitudine cucubi
te uentosa uocatur. que animata spiritu per igni
culum in superficiem trahit sanguinem.
Abel interpretatur iustus ul̄
luctus. quo nomine p̄figu
rabat̄ occidendus. **I**ō et ua
nitas. quia cito solutus est
et subtractus.
Habena. **A**b habeo dicitur h
habena ne. i. lorum. retina
culū freni. q̄ ea habemus
. i. retinemus equos. **V**nde
habenatus ta tñ. **H**abenam habens. ul̄ habena
ornatus. et habeno as. i. habenā regere ul̄ habe
nam preparare et ornare. **E**t producit̄ be.
Habenula le dimi. parua habena. **E**t cor̄ p̄nl̄.
Habeo esui itū componit̄ cū ad et dicitur adhibeo
es. **I**tem cū con et dicitur cohibeo es. **I**tem cū ex et dicitur
exhibeo es. **I**tem cū in et dicitur inhibeo es. **I**tem cū
p̄ et dicitur p̄hibeo es. **I**tem cū pre et dicitur p̄hibeo
es. **I**tem cū per et dicitur p̄hibeo es. **I**tem cū re et
dicitur rehabeo es. **H**abeo et eius composita sunt ac
tiua p̄ter cohibeo quod ē neutri. **I**tem omnia s̄a
ciunt p̄teritū in hui et sup̄ in bitū. et omnia cor̄
Habilis. **A**b habeo bes dicitur h et h ha **H**ab ul̄ hi
bilis et h bile. ad habendū commodus aptus et
oportunus. congruus. **E**t comparatur. unde habili
ter lius me. et h habilitas tatis. et componit̄ in
habilis. i. non habil. unde h inhabilitas et cor̄ bi
Habitabil. **A**b habeo es. uel habito tas. dicitur h et
h habitabil et h le. qd̄ habitari p̄r. **E**t componit̄
inhabitabilis. i. non habitabil. et h habitaculū h
Habiro. **A**b habeo bes hui bitū bitu. u in o. fit
habiro tas **E**t componitur cū con. et dicitur cohabiro
tas. i. simul habitare **I**tem cū in. et dicitur inhabiro tas
. i. incolē. intus habitare **H**abiro et eius compo
sita omnia. sunt neutra. licet enim habiro sit fre
quentatiū. tamen q̄ significacionem mutauit sui
simplicis. mutauit et genus cū significacōne. quā
tamen non omnino mutauit q̄ qui habitat locū
aliquem frequenter illum h̄. unde cū homo est
in expedicōne non dicitur habere loca in quibus ma
net ad tempus. quia non frequenter illa habet.
Habitus habitudinis **I**n habitus est.
Habitus. **A**b habeo es dicitur h habitus us. i. quali
tas corpis p̄ applicacōnez adueniens. difficile mo
bil. habitus iste nichil aliud ē q̄ habilitas ad ac
tū. **I**tem habitus. i. uestimentū. ut iste monachus
habitū gerit monachalem. **I**tem habitus. i. status
ul̄ uolūtas. ul̄ appetitus. ul̄ actus siue passio h̄
di. **I**tem ab habeo habitus ta tñ p̄ncipiū. **I**tem ha
bitus ta tum ponit̄ pro pingui. **E**t comparatur h
or sinus. et ab habitus denuat̄ hec habitu dō di